

Лезги газет

Жуwan Ватан, ватанэгълияр,
дидед чал хуъх!

1920-йисалай акъатзава

N 46 (10847) хемис 15-ноябрь, 2018-йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 16 манат

Къуватар сад авуналди

12-ноябрдиз Дагъустандин Къил Владимир Васильева стратегиядин жигъетдай акунрин - къатунрин “Россия-исламдин дуњья” Дестеди “Жегылпиз чирвилер гүнин рекъелди экстремизмидиз аксивал авун” темадай къиле тухтай пленарный заседанидин къалахда иштиракна.

Къейд ийин, 2006-йисуз тешкилай и Десте Россиядини Исламдин ульквейри санал къалахун гъеншарун патал арадал гънвай меслят къалурдай орган я. Адан составдик мусурман 27 улькведай тир государствовдин ва общественный машгүр 33 деятел ква. Абурун арада исламдин Шаркъ патай - Индонезиядай, Мароккодай, Саудовский Аравиядай, Ирандай, Кувейтдай в хейлин маса чайрай тир виликан премьер-министэр, къецепатан къарин виликан министэр, диндин реекъял лап чехи са жерге алимар ава.

Мярекат РФ-дин МИД-дин МГИМО (У) - дин цивилизацийрин амадагвилин Центрадин директор, посол, Дестедин координатор Вениамин Попова ачхуна ва къилени тухвана.

“Алай вахтунда, гъич садни хкат тавуна, вири ульквейр патал международный терроризмид, гъакъиқи къурхулувал арадал гънвай чавуз, Рагъакъидай пата авай чи амадагри международный терроризмидиз акси женгинин сад тир фронт тешкилунин патахъай РФ-дин Президент Владимир Путинан эвер гүнүз гъакъиқатда жаваб гун тавунвайла, чаз асул къуватар мусурман жегылпиз арада профилактикан къалах тухунал желб ийиз къланзана ва гъя и мурадралди чна “Жегыл башчидин школа” проект кардик кутун теклифзава. Адан бинедаллаз чайвей неинки экстремизмидих галаз женг чулагаз алакъайд руководителар гъазуриз, гъакъини, сифте нубатда, ахътин жуъредин фикирар арадал атуни вилик пад къаз жеда”, - гысабзава РФ-дин МИД-дин МГИМО (У) - дин цивилизацийрин амадагвилин Центрадин директорди.

Ахпа мярекатдал Татарстан Республикадин Президент “Россия - исламдин дуњья” Дестедин Председатель Рустам Минниханов рахана.

Ада и тешкилатдин къалахдиз фикир вири къуват гүнай РФ-дин Президент Владимир Путиназ, улькведен къецепатан къарин министр Сергей Лавроваз ва гъуреметлу мугъманриз сағърай лагъана. Ахпа ада мярекатдин иштиракийрин тъварщихъ государствовдин Къили ракъурнавай тебрик къелна.

“Дестедин гилан гурууш лап важибу меслайпиз - терроризмидин ва экстремизмидин идеологиядиз аксивал авуниз, гъя гъисбайджэвилріхъ галаз къалах тухунин рекъелдини аксивал авуниз, чирвилер гүнин ва савадлу авунин хилера къиле тухузай гъерекатар алакъалу авуниз талукъарнава. Зун инаниши тирвал, күне сада-сад менфятул, гъакъиқи тежрибадихъ галаз танишарда, саналди тир къалахдин гележег авай жуъреяр ва рекъер тайнарда. Заз къуне бегъерлудаказ санал къалах на къланзана, квехъ вири хъсанвилер хурай!”, - лагъана Татарстандин Президентди.

Заседанидал гънвай кар алай месэла веревирд авунал элячуналди, Татарстандин Президентди Махачкъалада къиле тухузай заседаниди Дестедин член-рэз Дагъустандин мисалданди чирвилер гүнин ва культурайрин арада авай алакъаяр еримул авунин рекъелди жегылпиз арада экстремизмидин вилик пад къунин барадай Россиядин тежрибадихъ галаз таниш жеда мумкинвал гудайдахъ инанишишвал къалурна.

Вичин нубатдай РД-дин Къили мугъманриз Дагъустандин чилел атун тебрикна ва чи накъварал икъван чехи мярекат къиле тухун Республика патал къилин винизвал тирди тестикъарна.

“Дагъустан газа миллеттин векилрикай ибарат регион я. Алай аямдин Россиядин Федерациядин мулкарал ислам гъя и региондай атайди я. Ина тарихда дуњядин пуд дин - ислам, хашибара дин ва чу-вудрин дин - сада-сада рехъ ачухунин, сада-сад эхунин ва дуствилин бинейраллаз кардик ква. Ислам - им Россиядин государственностин, адан тарихдин ва культурадин къакъудиз тежер пай я. Уфа шеърда Россиядин мусурманрин диндин управленийрин муфтийрихъ галаз гурушмиш хъайи чавуз чи государство-

дин Къил Владимир Владимирович Путин на къейднай: “Ислам жемиятдинни сиясатдин умъурдин кар виликди ракъурдай чехи къуватдиз элкъевенва ва ада чи общество руьгъдин ва медениятдин жигъетдай вилик тухуник лап чехи пай кутунва”, - лагъана региондин руководителди.

Владимир Васильеван фикирдалди, Россияди жемиятдинни сиясатдин рекъяй меслятвал, улькведен къенепата ва адан сергъятирай къечени гъаларин дурумлувал мяъкемарунин карда жуъреба-жууре культурыяр ва жуъреба-жууре динар чеб-чиҳихъ галаз алакъада хъунин барадай тарихда девлетлу тежриба къватнава”, - рикъел хъана ада.

РД-дин Къили алай вахтунда Дагъустанда диндин 2672 тешкилат, 1337 жумъя-мискин, магъаларин 116 мискин, кълардай 158 къвал авайдан гъакъиндайни ма-лумарна.

Региондин руководитель вичин раҳунра информационный майдандиз гъалар пайгардикай худздавай идеологияр, гъя гъисбайджэкстремистилин идеологиярни йигин еришралди гъахъзвавишиз талукъ меслэладалин акъавзанва.

Вичин раҳунрин эхирдай субъектдин руководителди Россиядинни Исламдин дуњядин сообществоди алакъаяр хунийн лап важибу терефриз талукъ меслэляр Дестедин заседанидал веревирд авуни къурхулувилер ва санкцияр артух жезвай шартлара халкъарин итижар вилив хуналди месэлайр саналди тъялунин рекъер жагъурнун къумек гудайдахъ инанишишвал къалурна.

Ахпа дипломат, РФ-дин МИД-дин къетен ташшургъяр тамамардай посол Константин Шувалова РФ-дин къецепатан къарин министр Сергей Лаврован пайтый тебрик къелна.

Пленарный заседанидал гъуреметлу мугъманар ва мярекатдин иштиракчирни рапана. Икъл, Чечен Республикадин парламентдин Председатель, Россиядин Игит Мегъамед Даудова Чечниндин Къил Рамзан Къадирован патай тебрик къелна.

Ингушетиядин Къил Юнус-Бек Евкурован патай тебрик адан къумекчи, месляти Мегъамед Даудрова раижна.

Къадар тъимилярнава

Дагъустандин меркездин администрациядин штат 27 процентдин (штатдин 70 ульчмедин) тъимилярнава. Идакай “Лезги газетдиз” Махачкъаладин мэриядин пресс-къулгульди хабар гана.

Эгер виликдай Республикадин меркездин администрациядин аппаратда штатдин 250 ульчме авайта, гила абурун къадар 180 хъанва. Гъакъини администрациядин къурулушдин подразделенийнин штатни 20-далай 14-дал къван тъимилярнава.

Идалайни гъерии, къурулушра чепни дегишвилер къиле фенва. Шеърдин капитальный эцигунриз талукъ месэлайрай кардик квай управленидин везифајар архитектурадин ва градостроительстводин управленидин вахканва. Мадни са шумуд управление сад хъувунва, Махачкъаладин мэридин къумекчийрини меслятийрин къадарн тъимилярнава.

Къейд ийин хъи, къалахдай магърум хъанвай пешекаррин 40 процент муниципалитетдин къулгугъда маса къалахрал тайнар хъувунва. Администрациядин къурулуш тамамди хъувунин серенжемар давам жезва.

Нумрадай къела:

ОБЩЕСТВО

Инсанвилии ерияр - сифте чкадал

Дуњядин вири динрини гъар са касдиз инсан къан хъуниз, ада хъсанвал авуниз эверзава. Исламда и месэладиз мадни еке фикир гана. Амма къенин чи умъурдин гъакъикъат, гъайиф хъи, масада.

► 3

ЮБИЛЕЙ

“Лезги халкъдин рикл алай шаир...”

Е. Эмин вири девирра - диндин къуват еке тир пачагъдин девирдани, диндихъ къуват авачир Советрин девирдани, гъар са камуна мискин эцигнавай гилан девирдани - лезги халкъдин рикл алай шаир хъана еа идалай къулухъни гъакъл яз амуъда. Вучиз лагъайтла, адан поэзиядин бинеда лезги гъакъикъат ава.

► 4

МЕРГЬЯМАТЛУВАЛ

Гъилик - берекат, къвачерик - гъерекат...

Абдуслелим Семедовича хуър целди тъминарна. И карда ада алакъайд къумек Асваров Назирани гана. Ада цин насос ва са трансформатор къачуна. Абдуслелим стхади Ахцегърин мискиндин къавар, рак-дакълар үчили хъийиз къумек гайди-ди я. Калукринни Луткурин мискинриз пулсуз газ гъана...

► 5

ОБЩЕСТВО

Рикелай алуд тийин

Махачкъалада Урусрин театрдин вири Расул Гъамзатоваз, чехи шаир Смал Сулейманаз вичин тъварунхъ галай багъда, Етим Эминаз Эминхуриел, Алибег Фатаховаз Цмурдал ва икл мад памятникар хажнаев.

Халкъдин илгъамдиз элкъевена, чирагъ хъиз кайи Гомфрид Гъасанован руъгъдиз и дережадин гурумет авунвач.

► 6

МЕДЕНИЯТ

“Искусстводиз сергъятар авач”

Бажарагъ, ашкъи аватла, ни вуч лагъайтла, ахътин касди вичин кар къилиз акъудда. Бажарагъ винел акъат тавуна амукун дуъз туш. Гъи рекъяй пай ганвата, гъя рехъ къуна къланда. Бажарагъдин үчирип пайды хъайила, абур бегъер гъидай-буруз элкъурун ва я тавун инсандилай вичелай аслу я.

► 7

ХАБАРАР

Мурадар къилиз акъатрай!

Аминадиз чи улькведен къилинди тир Сад лагъай телеканалдай къалурзавай “Лучше всех” передачада иштиракун патай теклиф хтанва. Ада вичин артистилин алакъунар мукъвара вири улькведен къалурда.

► 8

Цийи Гъукумат - Цийи везифаляр

9-ноябрдиз Дагъустандин Кыл Владимир Васильева региондин Гъукуматдин цийи состав раижна. Саки вири ксар чин къуллугърал алама. Идан гъякъиндай "Лезги газетдиз" РД-дин Кыилин ва Гъукуматдин Администрациядин пресс-къуллугъди хабар гана.

"Къе чна къуллугърал тестикъарун лазим тир цийи команда, цийи руководителар гъазурнава. Региондин Кыл яз, за Указад къул чуѓвада ва гъар са касдин патахъай жуван хивез жавабдарвални къачуда. Гъа са вахтунда гъар са кандидатдин хивени жавабдарвал аваз жеда", - лагъана цийи состав раиждай члавуз В.Васильева.

Идалай вилик республикадин Гъукуматдин Председатель Артем Здунова министрин цийи кабинетдин къурулушдиз талукъ теклифар гана. Цийи къуру-

луждал асаслу яз, Дагъустандин милли политикадин рекъяй министерствони намусдин азадвилин, диндин тешкилатрихъ галаз санал къвалахунин рекъяй комитет сад ийизва.

Гила Дагъустан Республикадин Гъукуматдин Председателдихъ мұжыуд заместитель, гъа гысадбай къве кас сад лагъай заместителар жезва. Идалайни гъейри, Дагъустан Республикадин ветеринариядин рекъяй комитет ва Дагъустан Республикадин узъумчиилин, ичкидин ва ички квай продукция гъасилюнин, кардик кутунин рекъяй комитет төргнава, абурун везифаляр Дагъустан Республикадин хурурун майшатдин ва сүрсетдин министрводин хиве тунва. Дагъустан Республикадин государствводин финансрин контролдин къуллугъдин везифаляр Дагъустан Республикадин финансрин министрводин хиве твада.

Чин къуллугърал алама

Гъакъикъатда вири вице-премьерар ва министрар чин къуллугърал ала-мукънава. Региондин Гъукуматдин председателдин сад лагъай заместителар тир Анатолий Къарибов, Гъажимегъамед Гъусейновав чин къуллугъар гума. Владимир Лемешковикай цийи вице-премьер хъянва. Региондин Гъукуматдин Председателдин заместителдин везифаляр вахтуналди тама-марзавас хъайи Рамазан Жафаровни къуллугъдал тестикъарнава.

Гилан министр Абдулмуслим Абдулмуслимовни вице-премьервиле - Дагъустандин хуруун майшатдин ва сүрсетдин министрвиле амуқзава. Гилан вице-премьер ва министр Екатерина Толстиковани Дагъустан Республикадин Гъукуматдин Председателдин заместителвиле - чилерин ва эменнидиз талукъ алакъайрин министрвиле амазма, Гъукуматдин Председателдин заместитель - образованидин ва илимдин министр яз хъайи Уммупазил Омаровани гъа и къуллугъдал алама. Гъукуматдин Председателдин мұжыуд лагъай заместителдин къуллугъдал гъелелиг кас тайинарнава.

Ағадихъ галай министрар чин къуллугърал аламукъзава: культурадин - Зарема Бутаева, здравоохраненидин - Жамалудин Гъажибрагымов, әцигуңрин ва яшайишдин къвалерини коммуналный майшатдин - Малик Баглиев, транспортдин ва рекъерин майшатдин - Ширихан Гъажимуродов, милли политикадин ва динрин краин рекъяй - Татьяна Гамалей, гражданвилин оборонадин краин, къетлен гъларин ва тъебатдин бедбаҳтилерин чуру нетижая арадай акъудунин - Нариман Къазимегъамедов, тъебатдин ресурсрин ва экологиядин - Набиула Къараҷаев, физический культурдин ва спортдин рекъяй - Мегъамед Мегъамедов, финансрин - Юнус Саадуев, жегъилрин краин рекъяй - Камил Саидов, информатизациядин, алакъадин ва массовый коммуникацийин - Сергей Снегирев, промышленностдин ва энергетикадин - Сайгидаша Умаханов, экономикадин ва территорияр вилик тухунин - Осман Хасбулатов.

Дегишишлир ва цийи кадрияр

Региондин гилан зегъметдин ва яшайишдин жигъетдай вилик финин министр Расул Ибрагимов Дагъустандин туризмдин ва халқыдин художественный сеняркарилерин рекъяй министрводин къиле акъвазда. Дагъустандин юстициядин министрводиз кадрийрин сад лагъай конкурса гъалип хъайи Къазимегъамед Сефикъурбанова рөгъбервал гуда. Дагъустандин зегъметдин ва яшайишдин жигъетдай вилик финин министрводин къиле Изумруд Мутьындинова жеда. Идалай вилик ада Москвада РФ-дин Президентдин патав Да-гъустандин гъамишалугъ ве-кил яз къвалахзавайди тир.

Гульзел, жанлу, гужлу гыссералди...

ЧИ МУХБИР

РД-дин Кыл Владимир Васильева и мұкквара Дагъустандин государстводин къулерин академический лайиху "Лезгинка" ансамблдин коллективдиз Россиядин оборонадин министрводин патай "Сирияда женгинин гъерекатдин иштиракчи" медалар гана.

Кватын хъанвайбур тебрик авуналди, Дагъустандин рөгъберди, кылди къачуртта, лагъана: «Алай йисуз чи къулерин лайиху ансамблдин 60 йис тамам жезва. "Лезгинка" ансамбль жегъил, бажарагълу, утквем я. Вичиз гъахъудаказ Дагъустандин ярж лугъувай коллективдин тарихда жанлу чинар газаф ава. Чи уылкведа кыле физвай сиясатдин, экономикадин Чехи форумин, спортдин международный турниррин культурный программа адан иштираквал авачиз бажармиш завач».

Владимир Васильева къеид авурувал, "Лезгинка" вичин алакъунар Австралияди-

лай ва Цийи Зенландиядилай гаттунна, Канададилай ва Япониядилай хечіна, дүньядин вири пилпера къалурзава.

"2017-йисан декабрдиз ансамблдин 45 касдикай ибарат коллективдиз Россиядин Федорациядин Военно-космический къуват-рин къурулушдик квай Хмеймим авиа базада концертар гана.

Сириядиз фини "Лезгинка" ансамбль гъамиша халқыдихъ галаз санал тирди, гъатта женгинин гъерекаттар кыле физвай шартларни ада Россиядин ва Дагъустандин газаф милдеттин искусстводин патай векилвалзайди рикел хана.

Сирияда концертар гъатта военный тревогадин ван акъттайланы акъвазарзавачир. Гъа иккі, "Лезгинка" ансамблди неинки вич Сириядиз кыле физвай ағвалиратрив гъикі егечизаватла къалурна, гъакл, шартлар гъихытин четинбур хъайттаны, инсанды гүзелвилыхъ ялзандайди, искусстводиз авай кланивал кичевилелай гужлу тирди, музыкадинни къулерин чалан гъавурда вирибур акъвазайди субтун», - малумарна В.Васильева.

Цийи мэр тайинарда

А.Карибов

Р.Жафаров

Н.Къазимегъамедов

М.Баглиев

мэр Муса Мусаев къурдалай гүгъульниздын, ше-гъердин кылини везифаляр тамамарнай.

Виликдай Россиядин ФСБ-дин Дагъустанда авай управлениди, Махачкъаладин мэрдин везифаляр вахтуналди тамамарзавайди тир Абусульнан Гъасановалай къуллугъдин рекъяй вичин ихтиярлар лазим тирдалай виниз хажаңуныз уголовный дело къарагъарнавайдан, ам къунвайдан гъакъиндай малумарнай. Силисдин делилпарат рекъеринни әцигуңрин къвалахар тамамардай аукцион кыле тухудай вахтунда государстводин интересиз хейлини зиян гана. Алай вахтунда А.Гъасановаз къвалин дустасты атланва.

Дагъустандин Кыл Владимир Васильева виликрай малумарнай хыи, исятда администрациядин кылини къуллугъдал цийи кас жағырзава, Махачкъаладин мэрдин къуллугъдик "フル акатнава", "адас гъалар пайгарзай меркеziрикай садан мэрдин сад лагъай заместитель и къуллугъдал акуна кланзаза, вични ам дагъустанви жен".

140 автобус

Алай йисан эхирдалди Дагъустан Республикализ школалаяр патал 140 автобус гуда. Им пландик кутунвайдалай къве сефердерда газаф я. Идан гъакъиндай "Лезги газетдиз" РД-дин образованидин ва илимдин министрводин пресс-къуллугъди хабар гана.

"Федеральный къумек себеб яз, 2018-йисуз Дагъустандин школайрин автопаркда 140 автобус алава хъежда. Им къве варз идалай вилик пландик кутунвайдалай рекъемдилай къве сефердерда газаф я", - къейдна сүзьбетчи. Адан гафарай, алай йисан сентябрдин вицца республикализ 70 автобус гудайдакай хабар гана.

Улакъар гудай умуми образованидин идарайрин сиягъ түкъурнава. "Кылин фикир аялар чип келзазай умуми образованидин идарадивай яргъа яшамиш хъуниз гуда", - алава хъувуна пресс-къуллугъди.

Министрводин делилпаратди, 140 автобус агакъайдалай къулухъ республикадин школайрин автопаркдиз 106 улакъдин игити-як амукъда. 2017-йисан декабрдин вицца, федеральный программаяр умумьрдиз күчүрмишүнин сергъятра азас, Дагъустандин образованидин идарайриз 30 автобус гана. Идалай вилик, 2016-йисан августдиз, республикадиз школалаяр патал 58 улакъ чара авунай.

Нариман ИБРАГЫМОВ

Москадин областда рикл къарсатмишдай агъвалат хъана. Алатай исан февралдин ваца ругуд веледдин диде, зегметдин ветеран, пенсионерка Пронина автомашиник акатна, кечмиш хъана. Диде ківализ хтун тавур йикъалай рухвайрини рушари райондин полициядин отделдиз арза вугана, дидедихъ къекъунар тешкилна. Вахт алатурдавай мадни, полициядин отделдиз физ, хабарар хъкуна. Амма са хабарни жағъянач. Ингъе саки къве ис алатайла, и йикъара Пронириз чин диде машинник акатайди, ам ңұлда ваца чқадин больницин гурханада амукъайди ва эхирни тайин тушир ксар кучкүзәвай сурара секинарнавайди чир хъана. Гөльбетда, абуру инсансыз кардика прокуратурадыз арза авуна.

Дишигъельдив паспорт гвай, ам яшамиш жезвай чка тайин тир. Амма полициядин къуллугчыри я дишигъли яшамиш жезвай райондин участковый, я адап веледар хъайи кардика хабардарнач. Веледар дидедихъ къекъвез хъана, ам, кесиб - гурханада. Ихътин инсансызилиз рехъ гайи полициядин отделдин къуллугчыриз вуч лугудаттаны чизвач. Им масадан дердиникай хабар тақын, инсанвилин ерияя рикелей алудун ва чин хиве авай везифайрив къайгъусызилди эгечун я. Ахтингуроз я полицияда, я масанра къуллугъ, чка хъана қландач. Вирида негъ авун лазим.

Гъар сеферда инсанрияв, телеканалрай алай девирда сада-садаз гъурумет тавун, чарадан дердиникай хабар тақын, кеңе авайдаз күмекиз тефин, жемят патал хийирлу крап тавун адедиз элкүвэзва лагъайла, зи рикел чехи буба Ибрағыман сұбыттар хъведе. Дағындан хурупнан къавай дақлар авай гөгөншөн къвалин къулув, бубадин метлерал ауқына, чна дикъетдивди яб акалдай.

Инсанвилин ерияр - сифте чкадал

- Чан балаяр,- эгечидай рагъметлу буба вичин ихтилатив,- вилик вахтара чаз нафт, спичка гъатзавайди тушир, гъар къаве вичин цай хузвай. Къула руҳхъведен арада тұна. Эгер цай хахъяйтла, къуншидал фидай ва жуғъенар гъидай. Абуруз уф гуз, ңал "чан" гъидай. Чи вахтара, чан балаяр, ракарал атайди кас элкүвърдайди тушири. Кеңе авайди тақур къасардач. Къвализ мұмъман атайлар, жуваз авачир шей, сұрсет, къуншидив гъидай. Пака, мұккү юқыз азад жувани күмекдай. Чи шадвални, пашманвални уртахъбур жедай. Гъар са карда чун чаз күмек, даях тир. Умъурдин къилин лайхұлув вуч ятла чидани, чан балаяр? - хабар къадай бубади. Вичи жавабни гудай. - Инсанди инсандин анжас хъсанвал тири. Умъурдин къилин лайхұлув вуч ятла чидани, чан балаяр? - хабар къадай бубади. Вичи жавабни гудай. - Инсанди инсандин анжас хъсанвал тири. Тахъяйтла, умъур гъихътин асайиши хъайтлани, ада дад гудач, бегъер гъидач, балаяр, - лугъудай.

Ибрағым бубадин камалу келимаяр рикел хтала, за жуваз суал гузва: вучиз къенин инсанар, гъурумет авунал, инсанвал къалурунал, жумартылел, кеңе авайдан ңыл къунал гъалтайла, миски хъана? Инсанрин, гъатта багъирин арада хүш рафтарвал амач. Рухвайяр дидебубайрив къакъатзала, къунши къуншидив къакъан жағынралди көви жезва, маса миллиетдин векил виляй аквазвач, динэгълийри сада-садаз тиқиетар языва, чиновники зегъметчи инсанар кваз хъказмач... Эгер жувандаз хъсанвал ийиз, жемятдиз, халқызды хийир гуз хъайтла, ам ахмакъдай, дүзенә касдай къада. Адан тіварцылар паркұтар агалда. Вучиз? Мегер чун чи бубайрн веледар яз амачни? Абуру чаз гайи дүзгүн тарсарин метлеб кважынавани мегер?

Исиятда къуд патахъай жураба-жууре хабарар агақъава. Хиве къуниз мажбур жезва, хабаррингъ чехи пай таттугайбури, рикл дарихардайбури, наразивалдайбури, гъатта ахугу кутадайбурия. Садавай ван къеве - стхаяр душманир элкүвъенва. Масадавай - вах стхадихъ галаз хъелзава. Къуншидив - суса къари күнчайра тунва. Мад ва мадни: метр чил патал къуншийри бяльс чүгъаз хейлин исар. Къуллугъчиди вичин багъирияр кваз хъказмач. Апая тасқында вахтавай вичин сусавайни пул квачуна. Еке пуларин иеси хъанвай касди вичин патав атайди дүст ракарилай элкүвърна...

И царап къелайла, низ чида күр рикелни гъабуруз ухшар гъикъван дүшшүшар, агъвалатар хъведатла. И важибу месәладайкай ихтилат күдайла, лугъуза хъи, инсанар чир тежедайвал дегиши хъунин бинеда пул, нефс, вири рекъералди девлетлу хъунин къаст ава. Белки, абуру гъахъуль я жеди. Къе вун гы патахъ феййтани, гъихътин месәла майдандыз акъатайтлани, сифте нубатда пулуникай хабар къазва. Багъиридан, дустунини, чирхирдини, чарадани. Пул авай чқадай бубайри чаз гайи тарсарни, тербияни, милли адетарни, инсанвални, ягъ-намусни кважынава.

Инсан клан хъун. Дүньядин вири динрени гъар са касдиз инсан клан хъуниз, азас хъсанвал авунис эверзава. Исламда и месәладиз мадни еке фикир гана. Амма къенин чи умъурдин гъакъынъат, гъайф хъи, масад я. Аялрин бахчайра, мектебра, медицинадин, кесиб, яшшу, начын агъалийриз яшишидив (социальный) күмекар гузвай идарайра зегъмет чүгъазвайбуриз чинин къуллугъедин везифа яз, инсанар клан хъун гөрек я. Гъайф хъи, газа дүшшүшра абуру инсанрияв инсанвилелди эгечизава. Гъукуматди гъечи дүллүх агъазавай хизанриз къезилвилер гун патал субсидияр тайнарнава. Гъа и идарайра къалахазавайбури лагъайла, чинин патав субсидияр клан къеве агъалияр инжилу ийизва. Пул чин жибиндай гузвай хъиз, гъар журедин къуруськар ақындауза, субсидияр къеве агъалияр инжилу ийизва. Амма къеве агъалияр инжилу ийизва. Пул чин жибиндай гузвай хъиз, гъар журедин къуруськар ақындауза, субсидияр къеве агъалияр инжилу ийизва. Амма къеве агъалияр инжилу ийизва.

Ихътин мисалар мадни гъиз жеда. Абуру тикраруналди крап түккүзүвач. Кар алайди, чак акатнавай чуру хесетрикай, амалрикай азад жедай реңдер жағырун, инсандин кланнителди эгечун, хъсан, къени кратин иеси яр хъун я.

Комсомолдин - 100 йис Дамахдай кар

Вадим ЖАМАЛДИНОВ

И мукъвара Россиядин шегъерра, районра, келдай чайра комсомолдин 100 йис тамам хъуниз талуқарнавай шад мярекатар къиле фена.

Комсомолдин умъурдикай, жегъил несилдин агалкүнрикай вичин фикирар лугъун патал зун Герейханован 1-хұрун ағъали, комсомолдин ветеран Гъажиханова Нелля Даниловнадин патав фена.

■ Күн Дағыстандиз, Герейханован хурупнан гъикл ақъатайди я? - хабар къуна за.

- Зи буба Волоченко Данил Украинаидин Черниговский областдин Ромадан лугъудай станциядилай тир. 1930-йисара СССР-да колхозар, совхозар арадал къведайла, Украинада каш аваз акурла, ам Дағыстандиз ақъатайнай.

И вядеда КПСС-дин Къасумхурунрайкомдин сийялар къевалвилер, чинин чанар Ватан патал телефон ағъзурралди рушарни гадарай чи рикелай садраны алатдач. Комсомолри чан гъайи Узбекистандин, Къазахстандин хам чилер, эцигай электростанцияр, заводар, фабрикаяр - ибур вири чи акъалтазай несилдиз хъсан чешне я. Жуван комсомолдин билет за гилани хузвана. Коммунистрик партияди комсомолрих ихтибаразвай, гына цийиз эцигизавай объектар аватла гъаныз комсомолар ракырдай. Абуру гъакъисагъивилелди къалаханы ийидай.

Совхозар арадал гъизвайбуруз сифте яшишидив баракар эцигна. Къалахун патал иниз дустагъарни гъанай. Цийиз арадал атанвай совхоздиз Украинаид, Белоруссиядай, Дағыстандин дагъалху хүрерай рабочиар къвез хъана. Абуруз вахт-вахтунда хъсан мажибари гузвай. Беденда комсомолдин иви гравий жегъипи, ина къвалер эцигиз, хъсан хуруп кутуна.

Зи бубади лагъайлан, сифтедай азад дағыстанвияр къал квай халъ къиз ақвадай. Са вахт алатна, санал ауқызкырағыз, акуна хъи, лезгияр гъуруметту, хатурлу, намуслу инсанпересар я. Чи хизандыз лезги стхаяр, вахар жуванбұр хъана. Лезги халқынин сурарин арада зи дидени, бубани фарақъатнава. Герейханован хуруп зи ватан я. Зи бубани, стхаярнан ини гүзүльлүвилелди Ватан хуруп фейиди я.

■ Нелля Даниловна, комсомолдин исарикай вуч лугъуда Күнне?

- И йикъара комсомолдин юбилийдин шад мярекатар телевизоррай

къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Хатынан къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув ағакъына, зи рикел жуван комсомолдин исар.

Комсомолри дявидин исарына къалурдайла, зун қавув

Етим Эминан - 180 йис

Мансур КУРРЕВИ

ПРОФЕССОР Агъед Агъаева 60 йис идалай вилик Етим Эмин лезги халкъдин рикл алай шаир я лагъанай. Адалай кълухъни Эминан яратмишунриз къиметар гайibur хъана, амма вучиз ам халкъдин рикл алай шаир ятла лагъай кас хъана.

Са патахъай, литературовед Фируза Вагъабовади, чи литературада Эминан къетленвиллиз гайи къимет яз, ихътин гафар ава: "Дульядиз килигунин /ъ/а девирда/ адет хъянвай тегъердилай са гужалди элячина, инсандин писвализни хъсанвиллиз диндин истемишунралди килигунин фикиррикай азад хъана, Эмина /вичин ширрра инсандин гуъчевилин/ цийи чешне тукъурана".

Мукуъ патахъай, Ф. Вагъабовадин гафариз жаваб яз, гilan девирдин алим Руслан Къадимова къейдзана: "Етим Эмин "дульядиз килигунин адет хъянвай тегъердилай" садрани элячайди туш, ам диндал пара къеви инсан тир ва гъакл язни амуънай, гъа къевивал адан поэзияда дульядиз килигунин тегъердин бине хънай".

"Лезги халкъдин рикл алай шаир..."

И фикир лагъанатлани гilan девирдин алимирз адет хъянвайвал, са делилдадлени вичин гафарин гъахъувал субутнавач. Эмин, адан ширррай аквазивал, "диндал пара къеви инсан" тушир. "Зун са аси бенде я хы, гунағарни гзаф хъайи", - лугъузва шаирди вичикай "Мубарак Исмаил" шиирда. Ада гъаклни "Мубарак" тъвар алай са маса шиирда "диндал къеви" инсандивай лугъуз тежедай, "къани ярдихъ галай умъур женнет я" келима лугъузва. "Тъварун стхадиз" шиирда шаир шарматда авай пара папар гъидай ихтиядал хъурурезва, гзаф папар гъизвайбурука, "цудни гъуй", "мадни артух сандухдин паяр жеди" лугъуз, ягънатарзава.

"Диндал къеви" инсандиз хъиз, Аллагъдин къадардал рази хъана, Эминаз атла дульядиз Худадин патав ѿрекатна физ къланзава, и дульядя акъвазиз къланзава. Шаирди "Рекъидайла лагъай чал" шиирда "са касдиз мугълет ая түн", "и дульядя женнет ая түн" лугъузва.

"Дустариз" тъвар алай шиирда "вил атудач дульядихъай - ширина я" лугъузва. "Девран тъей" шиирда, Чархи Фелекдихъ элькъевна, вич адан къайдайдал нарази тирди лугъузва: "Халкъдиз бахтар дузы пайнач на", "адалатсуз я хы хупл ви дуван"...

Е. Эминал къведалди авай шаиррин къилин темаяр Аллагъ, пайъмбар, женнет, жеъннен, эхират ва маса гъахътинбур тир лугъуз, шагъидвал ийизва Гъ. Садыкъиди. Гъахътин шаиррин рехъ давамарзавай, диндал къевивал авун вичин поэзияда дульядиз килигунин тегъердин бине тир шаир яз хъанайта, Эминакай "лезги халкъдин рикл алай шаир" жедачир - ам гъа са журедин (tuplal) шаиррин жергеда авайбурука сад жедай.

Бес вуч себеб аваз, Эминакай "лезги халкъдин рикл алай шаир" хъана?

А. Агъаева и саулдиз икл жаваб гузва: "Ада халкъдал алай гъал, адан къилихар, хесетар, ацукун-къарағын, мурадар, дердер - ибур вичи яшайишдин рекъяй

лежберди тъльнай къван. Гъажи Тагыра адалай суддиз арза гуда. И арзадиз суддин къази тир Эмин килигда. Шариатдин къанунал амал авунайта, угъридин къвал чур хъун лазим тир; адаз къвезвай кар къезиларун патал са себебни авачир. Амма Эмин вирт квахъай агъвалатдив къариб жуъре эгечина. Гъенел атай дустуни ракъурнавай касдиз къвале авай вирт элкъурун - им Эмина еке тахсир яз гъисбна ва вичин патай угъридиз чунынхай вирт гъалална:

Бес жечни ваз ихътин хифет,
ви дустариз тагайла на?
Дузы дуван им хъайлла эгер,
тухвайда зъгалал хъана хъи.

Е. Эминан и царапа вири ава: реализм, юмор, инсанрин умъурра жеввай шадвилерни пашманвилер, амма диндал пара къевивал авач.

Дишегълидин къаматдин ва ахлакъдин гъузелвилкай тукъурай са шиирдизни фикир гун. Ингье Эминан "Вун авачир женнетни къандач" шиирдай са бенд:

Безъем битмиш хур авай яр,
Гъам къамат, абур авай яр,
Лацу пеле нур авай яр,
Хъфимир зун тұна ялгъуз.

Ярдиз лагъанвай и чалар майдандал вирибуруз лагъанвайбур хъиз туш, къелзавайда абур чарада ван къведа лагъана фикирни ийизвач. И кардихъ галаз сад хъиз, шаирдин гафарай, гъар къелзайда зътал дульядин гъурипера въя, и дульядин чан алай дишегъли, вич цаварилай чилел эвичинавай гуъчевилин гъуц хътиндиг, аквазва.

Бес гъабур тушни литературовед Ф. Вагъабовади лагъай, инсандин писвализни хъсанвиллиз диндин истемишунралди килигунин фикиррикай азад хъана, Эмина тукъурай инсандин гуъчевилин цийи чешнедин лишанар?!

Е. Эмина лезги поэзия умъурдин гъакъикъатдив агудна. Шаирдин яратмишунра дин аватлани, бине ат - адап бине умъурдин гъакъикъат я. Адан динни халкъдин дин хъиз я: жув шад тирла, вич рикъелай алатдай, жув пашман тирла, вич рикъелай хквдейд, жуваз умъурдин гъахъсузвал акурла, вичелай нарази жедай...

Гъакъикъатдиз мукъва хъайи шаир халкъдизни мукъва хъана. Адан шиширар устадвилелди тукъурынавай халкъдин фикирар хъана, а шиширар тукъурай кас халкъди вичикай сад яз гъисбна. Эмин гъар са инсандиз вичиз ухшар, амма вичелай михъя ва бажарагъула кас яз аквазва. И кардай ам лезги халкъдин рикл алай шаир авуна...

Лезги культурада Етим Эминан роль Ренессансдин девирда, чеб дингълийрин арадай ақыттай, амма чиң цийи, вичин бинеда дин въя, дульядин гъакъикъатдин шикил авай культура арадал гъайи, Европадин культурадин векилрив гекъигиз жеда.

Е. Эмин вири девирра - диндин къуват еке тир пачагъдин девирдани, диндиҳ къуват авачир Советтин девирдани, гъар са камуна мискин эцигнавай гилан девирдани - лезги халкъдин рикл алай шаир хъана ва идалай къулухъни гъакл яз амуънда. Вучиз лагъайта, адап поэзиядин бинеда лезги гъакъикъат ава. Шаирдин поэзиядин къилин темаяр лезги халкъ авай яъл, адап къилихар, хесетар, ацукун-къарағын, мурадар, дердер, дердер я...

САЖИДИН

Бахтлу, бедбаҳт Тукъезбан

Сад Аллагъди гана бахтлу хтул яз, Рухун Али хътиң чехи бубадин; Бедбаҳт хъана, къадар-къисмет батыл яз, Такъандаз гун - тахсир хайи бубадин. Им, гъелбетда, заманадин тахсир я, Руш Тукъезбан тақлан касдин есир я. Мад эгечина, цукк ахъайиз бахтуни, Рагъ хатна циферикай чулав тир. Им таълабун тиртә, белки, вахтуни? Куъкуънвайди мұнъуъббатдин ялав тир; Эминазни ихътин гунун шад хъана, Тукъезбанахъ галас къисмет сад хъана. Са-сад къена хъайи эрекек веледар, Амукъайди абуруз къве руш хъана. Эминазни къисмет хъана зиллетар, Месе гъатна, азарлу яз, буш хъана. Жекъилар яз, шадвал ийир вахт хъана, Кланиц хъана, амма жағъай бахт хъана. Эмин - месе, Тукъезбаназ - хажалат, Им бахтуни курвал тушни эх тежер. Девирдихъни, къит хъайила адалат, Умъур - мичи там, вилик физ рехъ тежер. Эмин къена, бедбаҳт хъана Тукъезбан. Йикъ-шувандин пис вахт хъана Тукъезбан. Хендела хъун дишегълидиз са гуж я, Бахтуни таж алат хъана къилелай. Чара акун къевевайдан са бурж я, Эмин - хер тир, алат тийир риклелай. Вилерал - нагъъ, дердер къалин Тукъезбан, Есир хъайи бедбаҳвилин Тукъезбан. Акунатлан гужар къадар-къисметдин, Пак инсан яз, намус хвейи кас я ам. Эмин хътиң, хуш тир лезги миллетдин, Вафалу яз, умъур тухвай свас я ам. Пушкинан свас Татьянадив барабар, Тукъезбани хъана намусдин гъамбар!

Исақ ИСАҚОВ

Нур гудай чирагъ

Жавағыррин сағыб инсан,
Ви дережа пъикъван къакъан!
Лугъуз тежер къадар масан
Туна на чаз девлеть, Эмин.

Ала вал тъвар ажеб зурба -
Чи эдебиятдин буба!
Дерт алайдаз жезва дава
Ви чаларин шуърбет, Эмин.

И дульядихъ вил галамаз,
Хъфена вун жегылзамаз,
Цигел хъайдаз къе вун акваз,
Ава хуъре гумбет, Эмин.

Худади чаз къизил хътиң,
Эмин гана билбил хътиң,
Ишигъ гудай къве вил хътиң,
Багъа я ви сүрет, Эмин.

180 йисан сувар
Тухуз гъазур хъанва халкъар.
Къхин патал цавал ви тъвар,
Хъанва къвачин миллет, Эмин...

Хазран КЪАСУМОВ

Эминан хуър

Чи Эминаз эцигнавай
Хуърун юкъвал гумбет ала,
Гъахъ-адалат, бине аваз,
Абад я къе Эминан хуър.

Хипитларни, Къиан, Бигер,
Хутаргъ, Ялцугъ, гъаклни Цицлер,
Эвичинавай дагъдин хуърер -
Агадан я Эминан хуър.

Үзүзүмлүх я са пад вичин,
Са пад - багълар нұғвеги ичин.
Гъикъ тарифдак за чи хуърун,
Берекатлу Эминан хуър!

Мадни генг я тамар, мулкар,
Къаrasуяр, къуд пад - ятар.
Вич шегъердиз хъанва ухшар,
Чан зи ватан Эминан хуър!

Мел-мехъерин я вун майдан,
Яшаризни гъакъван жаван,
Вун акваз, зун жезва кубан,
Заз играми Эминан хуър.

Эминан хуър, Эминан хуър,
Гуърчег хуърай зи хайи хуър!

Хурург Тагыран - 125 йис Шаирдикай къве гаф

Тегъи МЕГЬАМЕДОВ

1893-йисуз виликан Самур округдин Хурургин хуре Алимов Алиман хизанда гада хъана. Адал Тагыр твар эцигна.

Тагыран умумурни, вичелай вилик хъай лезги халкъдин шаиррин умумур хъиз, аявлын яшарилай азиятдик-зиллетдик акатна. Хейлин яисара Азербайжанда агъайриз нүккервал авур Тагыр хай хуруръз хтанна. Инани адан умумур четиндиз физвай. Зулухъ элкъвеяла, ам вичин бубадихъ галаз мад Азербайжанди хъфидай.

Яшайишдин шарттар гъикъван четин тиртлани, бубади гъа вахтунда ципуд яиса авай хва мектебда туна. Садлагъана мектебдин сувредихъ ацукъайла, адан риклик шириратдин гъевес акатна:

Гил гафарихъ галаз таниши
Жезва хъи зун ажеб, буба.
Гзаф хъана заз бегенмиши -
Хъсан зат/ я мектеб, буба...

Хизан къвердавай къеве гъатуниз килигна, Тагыр мектебдай экъечуниз мажбур хъана. Чаз чидайвал, мад девлетлудан къвалел лукъвал ийиз фена.

Агъадин инсафсузвал акурла, Тагыра, вичин дидедихъ элкъвена, ихтигин гафар къизива:

Эгер вуна ханачиртла,
Жедачир зун пашман, диде!
Бахтсуздаказ зун дульянидз
Вучиз гъана, душман диде?..

Тагыран умумурда гъалтай агъаяр сад-садалай феи мутлакъ инсанар тир. Ам мад хай хуруръз хтанна. И кардални акъван шадвал ийиз хъанач. Буба кечмиш хъана, Тагырал гила мадни чентинвилер азалтна. Гъа вахтара хуремиз къведай са къелечидивай ада вичиз и рекъяя устларвал чирна. Гъвечи стхани галаз ам Дагъустандин, Азербайжандин хуремиз фидай, анра къвалахиз, са бубат хизан хузы хъана.

Инкъилабдин нурар Дагъустандинни агақына. Тагыра и кар тебрикна:

Акъеазна душмандин хура,
Хъана чаз машгуль, гъукумат.
Вун хвашгелди, Къизил Шура,
Чан дульянидин нур, гъукумат!

Вахтар къvez алатиз, яшайишни дешиж зевай. Вичин къвалах - къелечивал акъвазарна, Тагыра савадлуval артух хъун патал цийи гъукуматдин - Советрин властдин идааяр тешкилуник еке пай кутазва. Кулакрихъ галаз женг, колхозар арадал гъун патал зегъмет чугвазва.

Гъа вахтара "Цийи дульяя" газет акъатайла, Тагыра икъван чавалди шириар къвин вичин къвилн пеше яз гъисбазавачиртлани, гила вичин фикир дегишарна. "Цийи дульяя" газетади азас ширират умумурдин гъузгъул тирди къвулна. Хурург Тагыран шириар манийриз элкъвеял. Шириратдин рекъе адан камар мягъкембу жевай.

СССР-дин писателрин съезддилай гульгъуниз Стап Сулейманахъ галаз гуруршиш хъай юг Хурург Тагыра вичин умумурда къетенбурукай сад яз гъисбазва. Гъа чавалай къве шаирдин дустувал башламиш хъана.

Стап Сулеймана лагъайвал, Хурург Тагыр "Гъакъикъат къалурзай" шаир тир. Вичин яшамиш жезвай девирда жезвай дегишвилер чал ада шириралди агакъарна.

Иллаки, жегъилприз бахшнавайбур гзаф гъалтзава. Абурук ақылтзавай не силдиз гузай насыгъатар гзаф квай.

Х. Тагыра виликдай, яни зиллетдик хъай аял вахтунда, "душман диде" лугъузвайтлани, гила ада дидедиз гъильтин милайим гафар бахшаватла килиг:

Ширин затлар гзаф ава дульяяда,
Сад лагъайди вун я диде, чан диде.
Къенин юкъузни ама зи япара,
Ви лай-лайдин назик, ширин ван, диде.

Им девир хъсан патахъ элкъвена лагъай гаф тир. Шаирдин гъиликай хкат-заявай ширири виридан риклериз къетлен таъсирзава:

Яшинда заз гъич Салминаз
Хътина дилбер акурд тушир.
Вилер нурлу, хъулькъөвр яру
Пали эзъмер акурд тушир...

Поэмайри Х. Тагыран яратмишунра еке чак къазава:

"Гъульгъөвэрин хуър", "Малла Иса", "Дагъустандин баркаллу рухвяя", "Балашан зиянкар кац", "Алхасан маҳорка", "Нигара яр хъязава" ва масабур.

И. А. Крылован ширириз къаншар яз, Х. Тагыра вичин яратмишунрин хеп бас-нядар къвилнхъни элкъуруна.

Хурург Тагыран рикл дустарал гзаф алай. Стап Сулейманан эку къамат-диз ада ихтигин цлар бахшнава:

Къве гъилини гатут къил-мет,
Къена халкъдин члапан устад.
Зегъметчийриз хъана и дерт,
Дагъларлайни залан, устад.

Хурург Тагыр вичин девирдин къагъриман тир. Гъавилия чи халкъди ада, шириратдин михы булахдиз хъиз, икрамзава. "Жуван халкъдиз къуллугъ ийиз, Гъазур я зун рекъидалд", - къин къунай шаирди, ам къилизни акъуднай.

Хурург Тагыр: "Зегъметдин Яру пайдах" къве ордендиз лайхул хъана. 1951-йисуз ам ДАССР-дин, 1952-йисуз СССР-дин Верховный Советдин депутатиле хъяна.

1958-йисуз пуд лагъай сеферда депутатиле кандидатиле теклифнай, амма шаир сечкийрин югъ алуқылдади, 1958-йисуз 22-февралдиз, кечмиш хъана чи арадай гъамишалугъ яз акъатна.

* * *

Чи рикл гъич акъатда вун,
Лезги халкъдин члехи шаир.
Шириратда аршдиз цавун
Экъечина вун, Хурург Тагыр.

Зи патай ваз еке гъурмет.
Чи гурушдиз хъанаң къисмет.
Эсеррин ви еке деелет,
Къунва къе за гъиле, шаир.

На умумурда чугур зегъмет.
Тунаң халкъди таган(а) къимет.
Шириратдин ви мал-деелет,
Келзава за, Хурург Тагыр.

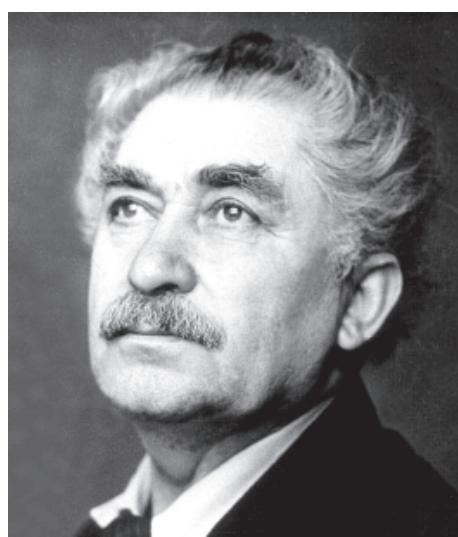
Ви къвализ чун илифнава,
Чи фикирар алцифнава.
Чун вахъ галаз синифдава,
Вун рикләз, Хурург Тагыр...

Рикл туна за жуван къене,
Къизиз ваз цлар, шаир.
Цициз Тегъид(и) ви пеше
Къунва гъиле мягъкем, Тагыр.

Мердали ЖАЛИЛОВ

И хуър заз...

Даркүшар... И хуър заз фадлай чида. Вични неинки са лезгийриз, гъакъл вири дагъустанийриз сейли РФ-дин лайхул артист Абдулкъадир Сайдумови САЙДУМОВ,

РФ-дин лайхул архитектор Керим Селимович КЕРИМОВ хътина тъваралди. Гъа и

Миресрин югъ

ксар себеб яз, зун абуурн цийи хуър Даркүш-Къазмайрални са шумудра акъатна. Ам Сулейман-Стальский райондин Цийи Макъарин, Чуъхверхурун-Къазмайрин къуншидал, Ростов-Баку шегъре рекъин рагъэкъечидай пата, гегенш талада, багъларинни узъумлухрин арада экъя хъанва. Чадин агъалийрин лугъунрай, ина саки са агъзурдалай виниз къвалер хъанва. Юкъван школада 400-дав агақна аялри келзава. Ина, школадилай алава, ФАП, чадин колхоз, хуърун администрация, хейлин түквенар, чиргъ гъазурдай завод, библиотека, культурадин къвал кардик ква-яшайишдиз герен саки вири шарттар ава. Хуър фадлай төбии газдалди, электроэнергиядади, хъвадай ви чилер дигидай цепди таъмин я. Транспортдин такъаттар лагъайтла, гъар са хизандихъ ава. Гъавилия гъам райондин централдихъ (Къасумхурунъ), гъам патарив гвай шегъеррихъ галаз алакъа хъунни четин акъвазавач...

Даркүшар заз СЕВЗИХАН Севзихан, Сайдумов Эйзудин, Керимов Атлухан, Алимирзоев Алимирзе, Алиметов Нурмет хътина

тъваралдини мукъва я. Севзихан Нурдинович саки 40 йисалай гзаф вахтунда хуруръ школадиз руководство гузава. Ина неинки аялриз цийи чирвилер ви тердай гузав къилин центр, гъакъни хуър агудзавай, адан экономика, культура, къанажагъ, руғъ, сагъламвал хуъзвай виликиди тухузувай къуватар арадал гъизвай асул ужажъ я. За винидихъ тъварар къунвай вирибур и школадин виликан ученикар я.

Школадин директор Севзихан Нурдинович саки 70 йисан юбилейдиз за ихтигин члалар бахшна:

Тамадайрин тамада,
Амадагрин амадаг,
Мецел хуъза гаф ширин,
Шире хътина хурмада!

Сердер члехи саваддин,
Сесер михы аваздин,
Генгвал гузав камалдин
Карван къвезвай дарваздиз!..

Эйзудин Сайдумов - Абдулкъадир Сайдумован стхадин хва, лап хъсан биолог (муаллим), вижевай ширир къизвай шаирни я. Чи классикар тир Къуъхуър Сайдакай, Етим Эминакай ада поэмаяр хъяна, къилдин ктабар яз чадай акъуднава.

Атлухан Керимов - тъвар-ван авай инженер, "перестройкадин" лап четин шартлара хайи хуъре экономикадин къилин хилер-узыумчивал, багъманчывал, лежбервал, кунычывал хуъз алакъай хва. Алай вахтунда ам чадин рекъер, хуърер аваданламишиз къумек гузав чиргъ гъазурдай заводдин (вичи арадал гъайи) къиле ава. Ам гзаф къени краян, иллаки жегъилрин спортдин члехи амадаг - спонсор я.

Алимирзоев Алимирзоев - лезгийрин "Садвал" гъерекатдин активный иштиракийрикай сад, милли руғъ, члал, тарих, адетар хуъник члехи пай кутавайбурукайни сад. Алай вахтунда фермервилин краял машгъул жезва. Алиметов Нурмета, нефтяник яз, чи члехи уълкведен (СССР-дин) гзаф пилера зегмет чуугуна. Гъа са чавуз лезги шириратдизни къуллугъна. Адан камалдин руғъдив

ацай хейлин ширир чи газетдизни акъатна... Ада зазни ихтигин члалар багъышна:

Таниш хъана эхир чун шад межлисдал.
Къив илисна метле авай "иблисдал",
Са къуль ийиз кланзайвай заз "Тифлисдал"

Хвешивилий, шадвилий, дуст Мердали.

Гъайиф, вахт физ, къувуз жез чун, жегъилар.
Квахъайди хъиз жезва багъа къизилар.

Шад хъжезва, фагъумайла, гульгульяр,

Чна тазвай акурла гел, Мердали...

Винидихъ тъварар къунвай къас себеб яз, даркүшвийри зазни хейлин гъурметарзава. Икл, 2013-йисуз абуур школада зи яратмишунриз талук члехи межлис тешкилнай. За гъа чавуз Даркүшриз ихтигин члалар теснифнай:

Аран хъиз я къу гъар садан къанивал,
Гияр хъиз я къакъанвални таъсибин.

Къелягъди чаз багъишдай хъиз къенивал,

Къунени а бахт пайзава ажебдиз!

Берекатар бул хурай къу суфрайин!
Мульман кими жез тахъурай варцелай!
Шеври шейтлан татурай къу арайриз
Пашман мани татурай къу мецелай!

Бажарагъар гурай гъар са къепини,
Гъам сегънедал, гъам бинедал гъеरандай.
Сайдумоврин, Керимоврин экубни
Барка гъурай гъамиша деврандал!..

Ваъ, къан тежедай хътина хуър туш Даркүшшар! Адахъ вичин ирс, тарих, хъсан адетар, къилихар, лайхлувилер гзаф ава.

Зун и фикирдал лап и мукъвара и хуърунвийри тешкилай са мянрекатди генани гъана. Зи бахтунай хъиз, а мянрекат Даркүшрин къульгъе хуъре тешкилнавай. Ана газ гиллади акур чка тушир.

(КъатI ама)

Гъилик - берекат, кІвачерик - гъерекат...

Бикеханум АЛИБЕГОВА

ХАЙИ чилихъ, Шалбуз дагъдин матдихъ ва пак, михъи кукушрихъ зун гъамиша цигел я. Ашукъ я зун Самур вацун дередин бэзекар тир хулерерал, ана яшамиш жэзвай зегъметчи инсан-рал, бубайрин еке тарих авай гүзэл ерийрал. Чин пай кутаз, хулер алакъдайлал аваданламишавай рухвайрални зун къару я. За абуран дамахзана.

Инал заз Ахчегъ райондин Калукрин хурун са бязи къанажагълу инсанрикай сүльбет ийиз кланзана. Вацун яргывилхъди дагъдин къане экя хънвай и хър вичин жемятдин еке ирс авай къанунралди, агъалир арада дуствал, садвал аваз яшамиш жэзвая. Бубайрин хъсан адетар - чехивилз гъурмэт авун, инсанпересвал - калуквир къенни давамарзана. И хуэр гъамиша берекат авайди я лугъуда къуншидал алай жемятрини. Эхъ, ам агадвилхъ дегиш жэзвая. И кар патал къун кутаз, чалишмиш жэз, гъар сада вичелай алакъдай къалахар къилиз акъудзана. Месела, Гъабиуллаев Азада ва Салигъов Салигъа хууре гүзэл чкадал цийи мискин чин харжидалди эцигна, Аллагъдин къвалин къапуяр ачхуна. Салигъов Заурани, вичин пай кутуна, мискиндин вилек булах гъана, дараматдин варарни паруяр безетмишна. Ариф Мамалиева, шөгье рекъел башламишна, хурун къилихъ къван эквер туна.

КАЛУКРИН тахминан 150-дав Кагакъна жегъилри са Камчатка-да гъульерал къалахзана. Къаярикайни мекъерикай абураз киче туш. Зегъметкеш хизанра чехи хъайи рухвайри гъя четин чкайрани дерибашвал къалурзана. Шеъре рекъин къерехда Калукрин патав 35 жегъилдини чеплай алакъдайлал зегъмет чугваза. Абурух чин къвал-югъ, багъ-бустан ава.

Хай хуэр мадни абад авун патал, вичин зурба къуннер кутуна, са шумуд ийс я, гаря аваз, четин месэлэяр гъиле къаз, къилиз акъудзид, мад сада еке зегъметар чугваз. Адан тъвар Абдуслим я. Ам къизилдин медалдин сагыб, къагъриман диде Теллидин 10 аял авай чехи хизанды тербияламиш хъана. Ам кълер хувз дагълариз, къумекар гуз бахчайриз фидай, Самур вацла чухуна-гардай. Шеъредал ам вичин бубадин тарсар, хурун къадим адетрин хазина - ирс газ экъечна. Хуруувай яргъаз тахъана вичелай алакъдай баркаллу кратин гүльбъуна гъята.

Икъл, Абдуслим Семедовича хуэр целди таъминарна. И карда аз алакъдай къумек Асваров Назирин гана. Ада цин насос ва са трансформатор къачуна. Абдуслим стхади Ахчегърин мискиндин къавар, рак-даклар цийи хъйиз къумек гайди я. Калукрини Луткунрин мискинриз пулсуз газ гъана. Калукрин цийи мискиндик вичин харжидалди рак-даклар кутуна. Са шумуд кас ада вичин харжидалди гъаждал ракъурна. Дарда авай хизанриз гъамиша, хайи стхади хъиз, къумекарзана, бязи къвалериз сүрсөт агакъарзана.

Хууре ада са трансформаторни вичин патай эцигна. Самур вацла ада, 500 агъзур манат пул харжна, 46 метр алай канатдин муть тукъултуна багъышна, бахчайриз инсанар са легъзеда агакъдайлал. Пара регъят хъанва гила хурьнбурууз. Абдуслимаз и кардай вирида дуяа ийизва.

ЛАЙ аямдин жегъиль спортсмен-Арихъни адан мергъяматлу гъил агакъзана. Искусстводин ва эдебиятдин

векилпризни ада гъамиша алакъдай къумекар гузва. Калукар анихъ амукурь, юттара патарив гвай. Луткунрин чехи хурунни яд гъана, инсанар шадарна. Хурунни виридалайни чехи са магъледизни ада, герек чкайра турбаяр кутаз, рехъ цийи хурунни, вичин 200 агъзур манатдин такъатралди. Луткунвияр сурагал фидай варарин вилек бетондин гуарин кларап тукъулна, хажж жедайла, инсанриз реъят хъун патал. Калукрин къаник вичин база алай чкадал буругъяна, Луткунрин хурунни турбайра аваз ядни ага-къарна. Белки, са миллион манатдин агакъна серфона ада и къалахар. И кардайни жумарт хъиз луткунвияр сагърай лагъана. Ахчегъ райондин пуд хуэр патални Абдуслима еке къалахар авуна. Чеперин хурунни стхаяр тир Шириноврин къумекдади, Луткунлиз ва хайи Калукиз тъебии газ гъана, инсанрин къвалера чимивал, къулайвал тунна. А. Абдуслимовал неинки лезги халкъди, гъакл маса миллтрин векилрини дамахзана. Хурунни Фаргъода ахъяйвал, Калукрин хууре мергъяматлувилн къалахар тамамарзавай Семед бубадин хъиз вирида аферин лугъузва.

Икътирикай са юкъуз Абдуслима вилек хурунни советдин векил тир Жалилов Жахвера хурунни газ гъунин месэла эцигнай, яни адавай, багъри стхадивай хъиз, тълабна. Жахвера чизвай мириес Абдуслиман алакъунар, бажаргъ. Адахъ агуна, вилек везифа эцигнай, - рикъел хизива Ширинбег Магъармова - "Юггазсервисдин" регъберди. Хурунни кимел жемят къватна, и кардайни ихтилатна, райондин сагъибрин патав фена. Ахчегъ райондин къил Осман Абдулкеримовани разивал гана. Ахпа абуру, Абдуслим вилек кваз, са шумуд хууре жемятихъ галаз гуруншар тешкилна, абуру разивал къачуна. Газ гъидай проектар тъзурунив эченин. Низ чида Абдуслима шумудни са сеферда царл илтина жураба-жууре кабинет-рийлай, газдихъ галаз алакъалу идара-рийлай. Газ гъунин вахжбу кардик адан хва Семедан чехи пайни ква - адан колективди ийфи-югъди дагъларин ре-къерай газдин къалахзидерек тадар-кар вахтунда агакъарзан хъана.

САМУР дереда авай маса хууре-Сирин жемятрини (гъатта Рутул райондинни) Абдуслим стхадивай чин къвалеризни газ алакъарун тълабзана. Яр-дуст гзаф авай лезги стхадиз четин береда улкведин меркезда ва маса шегъерра яшамиш жэзвай къул-лугъчийрни къумек тагана тазвач. Инсандин къадир авайвиял, абурун риккай хабар къадай, къастунал къеви кас тирди чизвайвиял.

Абдуслима хъччанум жегъиль спортсмен-Арихъни адан мергъяматлу гъил агакъзана. Искусстводин ва эдебиятдин

ам гзаф маса улквейрани хъана, гъаждални фена. Амма хайи Самур дере азас улмурда ильгам гузвой са живал я. Ильгам тахъайла, арадал затини къведач. Адак багъри калуквир лиувар кутазва. Гъажи Абдуслиман фикирар десинбур я, ам генани виликди физ гъазур жэзвая. Икъл, азас хууре 50 чка авай аялрин баъча эцигиз, хурунни къилин къучеда къир цаз къанзана. Хурургын къилихъий 6 километрдай яд гъидай фикирни ава. Рикъел маса къалахарни ава жеди, гъелелиг чаз чин тийизвай. Анжак чида хъи, и касди лагъай гаф садрани гарув вугудач. Хурунни вилик-къилик квай агъсакъал, мискиндин имам Салегъ бубади газ атай юкъуз азас шишири баъшина, вичи юттара хуралай къелнай заз.

Бязибуруз чизвач хъи, газдин турбаяр гъун патал Таганрог шегъердин за-воддиз пул ягъайла, а кархана банкрот хъана, къени я пул, я турбаяр ахгъячн. Сабур хвена, Абдуслима вичин са квартирани маса гана, багъя машинни, кредитни квачуна, хиве къур къалах къилиз акъудун патал четинвилериз дурум гана. Пул ада вичи къазаншиш завай затл я. Амма лайихълу тъвар къазаншиш?.. И тъварни азас авур хъсанвал чир жедай халкъди гузва.

ДАРДА калуквирини газдин къаришиши хъайи ва сифте и месела вилик эцигай хурунни совет тир Жалилов Жахвера, райондин сагъиб Осман Магъмудовича, газпромдин векилприз, Самур-Дербент газдин идарадин регъбер Хаметов Сергея чухсағулдин чарап рекъе тунва. Луткуна авай Вагъуф бубадин пырен сагъибрини лугъузвойвал, аниз ва пуд хурунни мискинриз, дарда азас са шумуд хизандиз газ гъвайда гъана, бязи къвалериз газ аламаз кутуна. Газ атана, къвалера чими хънвай ксари зияратдал Абдуслима тъвар цийхъ дуяа ийизва, - лагъана Аллагъверди Сулейманова. Пере халадини Жигерханан дидеди лагъай гафар виридалайни таъсирдайбури тир. Газ гъайи хуурерин жемятри мадни "Грин Вилл ОО"-дин ва "Юггазсервисдин" учредитель Абдуслимов Семедаз, "Юггаздин" директор Магъармов Ширинбекагз рикъин сидкъидай чухсағул лугъузва. Хъультын цикъиз хууре шадъаллара вили ялавар къу-къурай юкъуз межлисра меркездай атай мугъманри Ахчегъ райондин регъбердивай А. Абдуслимоваз Халкъдин къагъирман лагъай тъвар гудай документар гъазурин теклифтнай. Гъайиф хъи, я Абдуслимаз, я адан хва Семедаз, Магъармов Ширинбекагз ва зегъметар чугур маса ксаризни са чиб чар - гъазуретдин грамота къванин гана.

АДАНАН Ачахъ гзаф авач. Улквие чкъланвайла, са мус ятлан газ гъуда лугъуз, гъазурай тъкуматдин проектар цукъ хънвай девирда, хуруз утквемвилелди гудай я, халкъ патал еке крар къилиз акъудун зарафат крар туш. Абдуслим Семедовичан зегъметриз тъкуматдини еке къимет гана къанзавайди я. Ада са шумуд хурунни жемятрин къвалериз са курур вахтунда, гъакъисагъвилелди, жумартвилелди зегъмет чугуна, гъайи чимивали къулайвал гъамиша амукъида. Сагърай хъччанум рикъел.

Калука ара-бир жемят къват хъун азетдиз элкъенва. Икъл, аллатай гъяд юкъузни хурурвийрин вилек Абдуслима хууре ийиз хънвай крар вере-вирдина, мад вуччин месэлэяр аватла лагъана, абурун гъялзиз вич гъазур тирди къейдна. Жемятди азас аферин, барккала лагъана.

Инсан ва марифат Къвачер къанда алуқдай

Азедин ЭСЕТОВ,
Дагъустандин халкъдин дуухтур

Чи жегъиль вахтар тир. За - больницада, кайваниди мектебда къвалахзавай.

Мегъарамдхурун юкъян школада муаллимиз авайди са къвал тир, гъана завучдизни чка ганвай.

Са юкъуз са муаллим - дишехъли къвалах цийи чекмейрн газат атана. Папари гагъ сада, гагъ мулькъуда, къвачер къапар алуқиз, ахтармишавай... Гъардаз са шикил жагъизвай.

Абурун арада буйдиз аскъан, парабуру акунарни алачирди яз гысабазай математикадин муаллимни авай. Чекмейр алуқдай нубат адал атана. Ашкыи авачиртлани, чара хъанач, чекмейр къве къвачелни алуқина, ам къарағына, столрин арада къекъвена.

Икъван чавалди, чукъни тийиз, ацукана къвалахзавайдан амаларзавай Эфенди муаллим къвачел къарағына: "Эхъ, юлдашар, чекмейр алуқдай къвачерни къандайди я!" - лагъана, ам вичин чкадал ахцукана.

Муаллимин къвале лал къена. Папар, чал къурбуб хъиз, им - азас, ам идаз килигиз, са гафни рахан тийиз, амай. Синихарни кважына...

Гъил вучиз ханачир?

Жават еке беден авай, са хилен ругун хътин итим тир. Гыкъл хънатла, вичизни чидачир, амма алуқына, адан къвач ханай. Аллагъдиз шукур, сагъни фад хъхънай.

Зи машинда аваз, Буба муаллимни Жават чин дустунин къвализ физвай. Жаватак са хесет квай: ихтилат ийдайла, вичин фикир тестикъзавай хъиз, ада севрен хътин агъур татац герен-герен патав гвай касдин къуньел гъалчдай.

Буба лагъайтла, назик, желеби беден авай кастир. Гъар сеферда къуньел Жаватан гъил алуқайла, адан чандай зурзунар фидай. Эхирни, таравал эхиз тахъайла, чара атлай Буба муаллимдай "Я Аллагъ, вуна идан къвачкай вучдайди тир хана, гъил амаз" гафар акътнана.

Сифтедай чна вирида хъульунарна, иллаки - Жавата. Ахпа фикирлу хъана. Са вахтар алатайла, Буба муллимди, Жавата вичин патав гвайдал гъил гъалчдай чуру хесет худна лугъуз, ихтилатнай...

Шалвардин кекни намус

Къуньидин къвале, чилел ацукана, вичик тахсир квайда хъиз, чукълдади азай шалвардин меттейлай агъадихъ алкъанвай хуурекдин къуру амукъяр алузд-алудиз, рахазва Къ.: "Валлагъ, гъич зи къил акътазавач, ибур гъинай атана алкъайбур ятла".

Малидин килигина къуньидиз, чина мили хъвер къулгъурна, на лугъуди азак вичик тахсир квай. Ахпа жавабдин жуурда яваш сесиналди башламишна: "Заз чида, ви шалвардал абуру гъинай атайбур ятла. Вуна заз яб це, мад а хендедадин къвализ чинеба хъфимир. Са шалвардин кек ваъ, ви намусни кваз чиркин жезва..."

Исаев Шамсудинакай

негъил

Чаз Къурагъа студент вахтарилай таниш, арада хатар-гъурмет авай са хизан чидай. Са сеферда, Гъалимат муаллим чи къвале авайла, за азас Ш.Исаеван "Патахъ лулье" тъвар алай гыкъаядикай тарифлай гафар лагъанай.

"А къинтур хва чи мукъва-къилийрикай жезвайди я. Аллагъдин патай яратмишдай пай ганва азас, сүльбетна Гъалимат муаллимди. - Шайрни я, гъикаятчани, чалан устадни, радиодайнин раҳада, зарофатчани я... Чидач, валллагъ, ада къалах мус ийизвайда ятла. Мус акуртлани, тълмадани аваз жеда. Хъванваз гъалтайла, за адан яб къуна ялда, ви къили къуз ванзавад лугъуда. Ам залай къаъкан тир, яб къун заз четин акъваздай. Ада вичи, къил агъузна, яб заз мукъва ийдай, чизвай за вичин яб ялдайди".

...Гъалимат муаллим рагъметдиз фена, зун Къурагъа тазиятда авай. Сурагай хъведайла, Ш.Исаевав агатна, гъайиф квай сесиналди за адавай хабар къунай: "Ваз гила регъят хънани, Шамсудин? Яб ялдай кас алатна валай..."

Веревирдер

Регъберарни рухвайр

Мердали ЖАЛИЛОВ,
литературардин отделдин редактор

Ихътин кыл акурла, лугун мумкин я: регъберар вужар я? Рухвайр вужар я?

Вилик вахтара "регъбер" гаф гыкъл хъана ишлемишдайди тир. Партиядин, государстводин лап чехи руководителприн тъварарихъ галаз "регъбер" гаф мецел гъидай: "регъбер Сталин", "регъбер Ленин".

Пачагърин, полководецрин тъварар къдайлар, "регъбер" гаф ерли рикъл къведацир. Заз чиз, гилани гъак я: "пачагъ Николай", "полководец Кутузов".

Республикайрин, шегъеррин, районрин руководителприн тъварарихъ галазни "регъбер" гаф ишлемешун кутугай кар яз гъисабдачир. Вучиз лагъйтла, къе ам областдин, шегъердин, райондин руководитель я, пака масад ала адан чадал. Регъбервилакай халкъдин рикъл затин аламукъдак.

Гила, XXI асир алукъайдалай инихъ, вучиз ятлани, "регъберар" гаф хъанва: "чи хуруън регъбер", "райондин регъбер", "колхоздин регъбер", "звенодин регъбер"...

Им вуч лагъай чал я? "Регъбер" гафунин мана гъакъван чехи хъанвани? Тахъйтла, - гъакъван гъвечи?

Бязи вахтара къучедин лутуйрин дес-тедихъ "регъбер" аваз аквазва. (?) Маса аламатарни паря жезва. Накъан "регъбер" акълттай угъри, нефсети, къучи тир лагъана, вири дөрежайра азаз тегъне язава.

Дустаъханайрин ракларар ачухазавай "регъберарни" гаф жезва.

"Чи регъбер Сталин" лагъайла, залра авайбуру, къвачел къарагъна, капар ядайди тир. "Чи регъбер Юсуф" лагъайла, зал хъурезва. "А гачал Юсуф яни-е?" лугъуз, айгъамралди раҳазава...

"Регъбер" - мэр, "регъбер" - гъукъуматдин председатель, "регъбер" - райондин кыл, "регъбер" - хуруън кавх..., угъривилай "куна, силисдик ква, дустаът тунва" гафар ван хъайила, мадни рикъл тақлан жезва. Неинки "регъберар" чеб, гъакъл абуруз а гаф лугъуз, юкъ алъурайбурни виляй аватава.

Мадни еке аламатар арадал къвэзва. "Регъберилайнин" абурун ѿеле ченедал чарни татанвай рухвайр, мектебни акълтлар тавунвай абурун рушар, гъетер хъиз, "машгъур" жезва. Машгъурвал квекай ибарат я лагъайла, абурун къанник ахътин багъа машинар, яхтаяр, гагъ-гагъ самолетар жезва хъи, маҳарикни тақвадай хътинбур! Чобни куҷайрай, рекъерай ақл фида хъи, абурун гүлтүрвани, къулай сузувалин гъасята вахъда. Нагагъ рекъел къайда къаны кас-мас акъттайла, адан дуван гъанал жеда. Бубадив хцин, рушар хабар абур судрик актайла я аякъда, я аякъда. "Регъберин" рухвайр, рушар "худайбур" гаф жеда. Мумкин я, чин гъисабрай, абур Худади гъакъл халкънава!

"Регъберин" рухвайрин рекъел вуж ва вучиз акъваззавайди я?

Аламат тушни бес, абурун вилик чи законарни гъасята буш жеда. Аватда прокурорринни судъяйрин вилерал "регъберин" яру, вили, къацу айнаяр. Зурзада гъилер, къульру жеда къелемар... Дар жеда чехи кабинетарни...

Амма къисметдин шивци къуар авур вахтарни жезва. Аватда "регъбер" пурарай, гъасята абурун багъиляр, папар, рухвайр къецепатан ағылайриз элкъведа. Чобни гъам акъулдиз, гъам жасадиз зайдифур, махсус шартлара хвена къанибур... Им, дугъиданни, ич ичин таралай яргъяз аватда, мал иесидал къведа лагъай мисалриз тешпигъвал я. "Регъберарни", са дувандик актайвал-

ди, "яхун" жеда, "къвалин шартлара хъун" тавутртла, чандивайни хъун мумкин я. Миллион, миллиард манат пулдин заминвал гудай "мукъвабурни" акъттада.

Иллаки папар ихътин душушура тахъай жуъре виклер, "девлетлу", "акъуллу" жеда. Пулар, девлеттар къазанмиш завайбур тъбъяр я къван...

Москвадин мэр Лужкова вичин паб дунъядал виридалайни камаллуди, гъавилай девлетлуди я лугъудай.

Ихътин мисалар чи государстводин цийи тариҳда кълмай къван хъанва.

Эхиримжи вахтунда чи республика-дин руководство дегиши хурухъ галаз алакъалу яз, гъеле малум тир рекъемрай, 200-далай виниз вилкан "регъберар" тахттарай аватна. Рухвайрни рушари тъсятда чин гелер квадарна. И кар алакътавурбуни авачиз туш. Бязибур, акълтлай "сагъсубур" яз, азарханайриз аватна.

Къучийрин клеретлар галаз йифен меркес къарсурдайлар, инспекторрин къуфар ядайлар, къуватдин вини къарив агақъун мумкин тир...

Бязибур, чин алакъунрин жигъетдайса жизви хаж хайивалди, фад "девлетлу" жезва, идах галаз фад "регъберизни" элкъвезва. Чи футболистар, сэгънедин "гъетер", базарганар, бизнесчияр, гилан бязи мэрарни къилер хъиз.

Гъайиф чуғвадай кар ам я хъи, чи "регъберар" жезвайбурунни, абурун веледринни, терефдаррини рикъелай къхенвай законрилайн артух къхин тавунвай, амма чипл эбди яз амална кълан-заяв ягъдинни намусдин, гъейратдин, адедтин инсанвилин, жув къалара аваз хурунин, патав гвай жув хътиндаз гъурмет авунин адетарни авайди алатава. Ерли рикъелни гъизвайди хъиз туш. Чизвач ахътин къанунарни авайди.

Гъинай, гъакъл чир жеда, эгер обществода санлай а адетриз чка-чкадал къур гуз, квази тақъаз, сифте нубатда гъа чи "регъберар" лугъузвайбур алахънавайла.

"Демократия!", "АЗадвал!", "Рикъиз къланывал я!" - гъайрава абуру. Якни, некни, фу булдиз къланава. А няметар гъасилзаявайбурул хъурезва, виляя ве-гъезва, абурун зегъмет рикъел гъизвач. Им бес тибиятди эхдай гъал яни?

Зегъмет галачиз, вече кака хадач. И чи бязи "къекериз" - "регъбериз" чи хазвайбуру къизилдин какаяр хъиз я. Ибурун рухвайрни, рушарини чебъя къизиллар яз гъисабзава. Гъавиляй, зи фикирдалди, къизилни, къизилдихъни къа-чуз тежер акъул-камални, "регъбер" хътин зурба гафни усал жезва, къимет къахъзава. Усал жезва санлай чи умумур, чи къисметар, адетар, тарих, чахъ вуч хънатла, аватла - вири... Им генани чахъ тербиядин къваллах, дуть тешкилнавай образование, илим, хъсан тежкира ва адетар машгъур авунин картахънухъ галаз алакъалу тирдал шак алач.

Чи лугъузвай гафаривни, гузай къиметривни чун къадирлудаказ эгечун ла-зим я. Каңабдиз илек лугъуз, - вай! Гъа чл-вуз чахъ "регъберарни", "гъетерни", "къизиларни" гъакъысайбуру хъун мумкин я...

Инал генани арифдар Сулейманан гафар рикъел хъvezva:

Фагъумна за, гъарда вичел
Тъвар эцизна, хан ийда.
Акъуллудаз тағуз мажал,
Къилди са дуван ийда...

Я канаб течиз, я илек,
Я дишид чидач, я эрек,
Гъарда вичин руквад кесек
Еке къеви къван ийда.

Я югъ чидач вичиз, я ийф,
Акъулдикай пара зайдиф.
Я хва къей кас, на ви тариф,
Бес я, мад гъакъван ийда?..

Ван хънайтла, хъсан тир хъи ихътин насижатрин...

Месэла къарагъарзава

Чехи шаир Стап Сулейманаз вичин тъварунихъ галай бағъда, Етим Эминаз Эминхурел, Алибек Фатаховаз Цмурдал ва икъл мад памятникар хажнава.

Халкъдин илгъамдиз элкъвена, чирагъхъз кайи Готфрид Гъасанован руғъидиз и дережадин гъурмет авунвач. Дугърия, Дербент шеърда бажарагълу композитор хайи къвалерин цял рикъел хънин къул алкъурнава в 1926-йисуз Махачъкалада ада тешкилай музықадин училищедиз 1965-йисалай Гъасанован тъвар ганва.

Гъич садазни сир туш, Гъасанова Буйнакска сифте музықадин техникум ачухна (1926), Дағъустандин пешекар музықада сифте опера къъена (1937), сифте балет эцигна (1945), СССР-дин композиторин Союздин Дағъустандин отдел (1954) тешкилна ва, идеалайни алава яз адакай къве сеферда Сталинан премиядин лауреат хъана (1949, 1951). Готфрид Гъасанова халкъдин музықадин

Рикъелай алуд тийин

Эдуард АШУРАГЪАЕВ, муаллим

Дунъядал винел машгъур инсанар тъмил хънанч. А ксарин тъварарни, чеплай гъульни зурба ирс турвия, несилрин мецленни рикъел алама. Халкъдиз истеклу хайи Етим Эминахъ, Стап Сулейманахъ, Къуҷхъур Саидахъ галаз санал чавай Дағъустандин пешекар музықадин буба Готфрид Алиевич Гъасанован тъварни къаз жеда, гъакъл хъи, Етим Эмина лезги литературада тъхътин гел тунатла, Готфрид Алиевича неинки лезгийрин, вири Дағъустандин музықада вичин мидайм гел тун.

Машгъур ксарин къаматар несилрин рикъел хънин адетдиз элкъвена, абуруз гъумбетар эцигзава, тъварарихъ къчеяр, дараматар, идаяяр язава. Месела, Махачъкалада Урусрин театрдин вилик Расул Гъамзатоваз,

Гзаф месэлайрикай раҳанва

Агъмед МАГЪМУДОВ

Алатай гъафтеда Махачъкалада, ДГУ-дин ректоратдин конференц-залда, машгъур журналист, общественный деятель, ДГУ-дин электронный СМИ-рин кафедрадин заведующий Ильман АЛИПУЛАТОВАН "Власть. СМИ. Общество: уровень доверия" тъвар алай ктаб веревирд авуниз талуқъарнавай миракат къиле фена.

Автордин цийи ктабдикай чин фикирар инсандин ихтияррой Москвадин Бородин директор Александр Борода, ДГУ-дин ректор Муртазали Рабаданова, Махачъкала шеърдин депутатин Собранидин председатель Абулмуслим Муртазалиева, РД-дин Общественный палатадин председателдин заместитель Алюсерт Азизханова, "Республиканский центр образования" ГБУ-дин директор Анжела Байрамбековади ва масабуру лагъана. Абуру ктабда къарагъарнавай месэлайрикай ктабдикай чин фикирар раижнава.

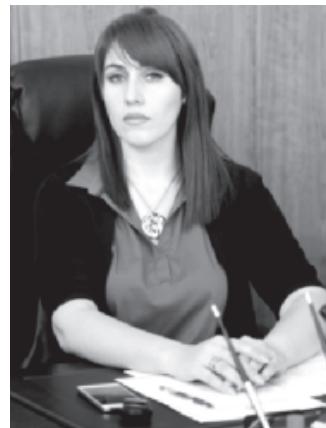
Мярекатдал Ильман Алипулатова къейд авурвал, вичин нубатдин ктабда ам Дағъустандин ва вири улькведин яшайишдинни сиясатдин умуръудин хейлин месэлайрикай раҳанва, алай вахтунда СМИ-ри жемиятда къуѓвазвай роль къалурнава, эхиримжи иисара СМИ-риз ва гъукумдиз ихтибар авуниз талуқъарнавай хуси фикирар раижнава.

Александр Борода фикирдалди, Ильман Алипулатоваз Республикада авай месэлайрикай дериндей чизва. И кар адад цийи ктабда тъматнавай макъалайрайни аквазва. Авторди Дағъустандин ақалтазвай несилрихъ галаз къиле тухузвай къалахдиз, гражданская лидерин цийи несил арадал гъуниз, гъукумдинин же-миятдин арада алакъайриз ва са жерге маса темайриз къетлен фикирар ганва.

И. Алипулатован цийи ктаб, 300 экземплярдин тираж аваз, Махачъкалада чапдай акъатнава.

Театрдиз бахшнавай УМУРЬ

Динара ЭМИНОВА,
Лезгийрин СтГал Сулейманан тъварунихъ галай
госмуздрамтеатрдин директор

Мукъвара Дербентдин ООО “Типография - М” издательство да филологиян илмприн кандидат Азиз МИРЗЕБЕГОВАН “Лезги театр Гулизар Султановадин ахтармишунра” тъвар алааз урус чалалди ктаб чапдай ақътна. Ам Дагъустандин машъур театровед ва театрдин критик, искусствоведениндин кандидат, РАН-дин ДНЦ-дин чалан, литературадин ва искусстводин Институтдин кар алай къулугчы, Россиядин искусствойрин лайихуу деятын Гулизар Султановадиз бахшнава.

Дагъустандин илимдани искусствода машъур ксарин жергедай тир Гулизар Султанова патал театроведение ва театрдин критика умъурдин къилин метлеб я. Милли театрар вилик тухунин, Дагъустанда театррин умъур вилив хүнин, сегънедиз талукъ къиметлу ахтармишунар арадал атунин краа адан лайихувилер гзаф я. Илимдин девлетлу рекъелди, дидбай тир ахтармишунралди ам Дагъустандин театроведенида тафаватлу жезва. Гулизар Султанова “Театр - первенец”, “Революции посвящается”, “В поисках современности”, “Многонациональный театр Дагестана”, “Гамид Рустамов”, “Фольклор в драматургии Дагестана”, “Актёрское искусство Дагестана”, “Дагестанская театральная режиссура” ва маса ктабринни монографийрин автор я. Дагъустандин театральный искусстводин хиле энциклопедиян хыз тир абуру чи театроведение вилик фин къалурзана. Жанрайрал ва къайдайрал гъалтайла, абура тафаватлубур, театроведенида цийи фикирар лишланамишзайвай къетлен яратмишунар я. Чехи пай ахтармишунар Дагъустандин алай вахтунин театроведар патални лап къиметлубур тирди абурукай пешекарри менфят къачун субтзава. Дагъустандин театртин тарих чирун патал Гулизар Султановадин ахтармишунар кар алай чешмеяр я.

Г.Султановади вичин яратмишунрин ва ахтармишунрин вири умъурда Лезги театрдихъ галаз сих алакъаяр хульза. Гзаф йисара ада чи милли театрдин искусстводин месэлайрални къвалахна, лезги театрдин итижлу тамашайриз къиметлу рецензияр, театрдин искусстводин устадрин яратмишунриз бахшна, илимдин макъалаяр ва очеркар хъяна. И къвалахри адан яратмишунра кар алай чка къазва. Ада Лезги театрдин тарих лап мукъудивди ахтармишна ва “Многонациональный театр Дагестана” ктабда чи театрдиз гзаф чка талукъарнава. Гъавилля Азиз Мирзебегован ктаб умъур театр ахтармишуниз талукъарнавай алимдиз бахшнава.

Ктаб са шумуд паюникай ибарат я. Сад лагъай, Гулизар Султановадикай очерк гъатнавай къиле, автороди адан яратмишунрин къамат арадал гъанва.

Къвед лагъай паюра Лезги театрдикай Г.Султановадин келимаяр, ада къхъенвай къейдер ава. Абурай чаз сад лагъай йикъалай къенин девирдалди Лезги театрдин тарих аквазва.

Ктабдин пуд ва къуд лагъай паярай Г.Султановадин Лезги театрдин машъур актёрап тир Мурадхан ва Шамси-Жагъан Къухмазоврикай, Абдулкъадир Сайдумовакай, Абдурашид Магъсудовакай, Дурия Рагъимовадикай, Аллагъыкуль Аллагъыкулиевакай ва масабурукай, режиссерар Багыш Айдаевакай, Эседуллаг Наврузбего-вакай, Мирзебег Мирзебеговакай къхъенвай очеркарни макъалаяр къелиз жеда. Абурай чаз тъар са режиссёрдин яратмишунар, къвалахдин жуъре ва къайда театрдин тарихдихъ галаз санал аквазва.

Мукъув паяра Гулизар Султановадикай гъар жуъре йисара къвалахдин юлдашар, пешекарри лагъанвай келимаяр, адакай макъалаярни очеркар ава. Ктабдин эхирда театрдоведдин къвалахрин ва яратмишунрин сияй, гъар жуъре йисара янавай адан шикилар гъатнава.

Умудлу я, Азиз Мирзебегован ктаб ци вичин 80 йис тамам жезвай Гулизар Султанова патал хъсан савкъат, гъакъни ам Дагъустандин театральный искусстводал рикл алайбуруз бегенмиш жеда.

A. A. Мирзабеков
“ЛЕХИЙИНСКИЙ ТЕАТР В ИССЛЕДОВАНИЯХ ГУЛИЗАР СУЛТАНОВОЙ”

КЪЕЙД.

Замир Исмаилович КЪУРБАНИСМАИЛОВ 1991-йисан 7-мартиз Мегъарамдхууре къуллугъчиин хизанды дидедиз хъана. 2008-йисуз ада Мегъарамдхууре 1-нумрадин юкъван мектеб къутягъна ва ДГТУ-дин информационный системайрин факультеттик экчечна. 2014-йисуз къилин образование къачур жесгъил хайи хульзуу хтана.

Замир КЪУРБАНИСМАИЛОВ:

“Искусстводиз

Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ

Художникар, шаирар, композиторар, музыкадин устадар, артистар... - вири яратмишунрихъ галаз алакъалу ксар я. Амма, зи фикирдалди, чин алакъунралди инсан гъйранарунин жигъетдай художникрив къведай кас жедач. Рангари къумекдади чин гъиссер, хилялар сүретриз элкъуързайвай машъур художникар лезгийрихъ гзаф хъана ва исятдани ава.

И никъара зун вичиз художникарин рекъиль бажарагъдин пай ганвай, амма гъелелиг халкъдиз са акъван малум тушир Замир Къурбанисмаиловахъ галаз гуруушши хъана. Ам Мегъарамдхууре яшамиш жезва.

■ Замир Исмаилович, художникилин рекъехъ вуна мусалайва гъикл хъана къуна? - жузуна за.

- Къелем гъиле къаз чир хъай гъвечи чавалай за сүретар чулагъазва. Мектебда къелай йисара муаллимини тарифардай. Ихтин делилри зи гъевес хажзавай. Акварелрин, рангарин къелемрин къумекдади адеддин чарчел сүретар чулагъун тавур югъ жезвачир. Бязибуру, сүретар чулагъун пеше туш, са хийирни авачир кар я лугъуз, зун саки гъевесдай авудна. Гъавилля 8-9-класстра къелзайвай чавалай зун жуван рикл алай кардал машъул хъянач. Саки университеттик экчидалди яратмишай затын хъанач.

Са сеферда Махачъаладин түквендә акур шикилри зи фикир желбна. Абурун сүртүрда гъатай леъзейра зи риклай хиял фена: ихтин сүретар арадал гъидай бажарагъ захъни ава. Гъелбетда, художникилин рекъий къелнавачирвиял сифтедай четин жезвай, яни рангар какадарунин ва я маса сирерикий эсиллагай хабар авачир. Курелди лагъайта, бажарагъ авай, амма теория чизвачир.

■ Вуна жув художникяз гъиссавурдалай къулухъ чулагъун сүретар рикл хъиз жедани?

- Эхъ, сифте сүретрикай сад гимидин шикил я. Ам за исятдани хульза. (Ихтилатдик квай вахтунда Замира вичин альбомдай заз устадвиледи чулагъунай гимидин шикил къалурзава. К.Ф.).

■ Яратмишунра вуна виридалайни гъи къвалах хъсанди, дамах ийиз жедайди яз гъисбазава?

- Къетленбур яз гъисбазавай са шумуд сүрет ава захъ.

мажал вугузвач. Къвалахиз кълан хъайита, исятдани жезвайди я.

■ Сүретар чуугунал гъар юкъуз машъул яни? Ваз куу илгъям гузва?

- Эхъ, гъар юкъуз “жуван алемда” сиягъатзава. Яратмишурал машъул ксариз, зи фикирдалди, чин къилдин алем жеда. Бязи вахтара за санал 3-4 юкъуз ял ядай душушшарни жезва. Амма илгъям завай садрани къакъатзавач лагъайта, гъалатл жедач. Адет яз, яратмишурал зун йикъян экв авай вахтунда машъул я. За яхчурни цудалай гзаф шикилар чуугуна.

■ Аквазвайвал, ви яратмишунра гзафни-гзаф тъбиатди къетлен чка къунва. И кар чи ерийрин гъурчег тъбиатдихъ галаз алакъалу яни?

- Эхъ, тъбиатдиз талукъарнавай сүретар захъ гзаф ава. Амма абур аңжака са чи ерийриз талукъур туш. Искусстводиз сергъяттар авач. Винидихъ лагъайвал, захъ жуван алем ава. Хиял-фикир тек са тъбиатдалди сергъятламиш хъянвач - фантазия гъевенш я. Гуурчег акуни жув гъейранарай бази чайрин шикилриз

сергъяттар авач”

килигиз арадал гъанвай картинаяр ава захъ. Гзафни-гзаф за жуван хијалдиз атай затылар чарчел алкъудзава. Къуне фикир ганатла, за чулагъунай сүретрай са гъыхътин ятлани гъерекат аквазва. Месела, балкандал алаз физвай атлу, таарилай авахъзайвай пешер, аватзавай вац, лепепяр алай вир...

■ Вуна картинаяр маса гузва-ни? Заказар авани?

- Ваъ, гъелелиг маса ганвач ва ахътин фикирни авач. Заказарни къабулзавач.

■ Ваз машъур художникрикий нин яратмишунар гзаф хушя?

- Ахътинбур гзаф ава. 19-асирдин машъур художник Шишикинан къвалахар заз иллаки бегенмиш я.

■ Сүретар чуугунал машъгул жез къланзайвай ксариз вавай гъихътин насиғъатар гуз жеда?

- Бажарагъ, ашъки аватла, ни вуч лагъайтлани, ахътин касди вичин кар къилиз алкъудда. Бажарагъ винел ақват тавун амукун дуз туш. Гъи рекъий пай ганвата, виа рекъехъ вуна мусаллим авани?

- Муаллим ва я насиғъатчи заз и рекъий хъайиди туш. За винидихъ лагъайвал, “ам пеше туш” лугъудай ксар душушу хъана. Жуван рикл алай къвалахдивай ин-

сан къакъудун четин, гъатта мумкин тушир кар я. Жуваз ганвай пай гъикл хъайитлани винел ақъатда. Яратмишавай шаирдин къелемдикай, булахдай хъиз, царап хкатдайвал, художникдивайнин рангар галачиз, абурукай менфят къачун тийиз яшамиш жедач.

■ Вуна информационный системайрин факультеттукъягъана. Алай вахтунда герекзайвай пешерикай сад я. Хиягъай пешедай къвалахдай фикир авачни?

- Пешедин рекъий заз 2014-йисуз къвалахун теклифнай. Амма гъя са вахтунда художниковлални къвалах санал ийидай ашкъи хъанач. Гъелелиг жуван рикл алай кардал машъгул хъуни зав маса кар патал

■ Гележеддин фикирар гъихътинбуря?

- Жуван яратмишунрин рекъехъ давамарун. Рикл алай кардал машъгул тахъана ақъвазиз жедач. Фикирдиз вуч аттайла, гъам чулагъвада, са журедин сергъяттарни авачиз.

■ Умудлу я хъи, агалкъунар, къакъан дережаяр гъеле вилик кума. Итижлу сүрьбетдай сагърай!

Эгер шаир ятла...

Фейзудин НАГЬИЕВ

**“Инсан я зун, захъ ава зи күчени,
Ам зи чилни, ам зи цавни - вири я”.**

Алирза САИДОВ (“Лезги күчө”)

Ви шириар раҳазва чи риклера,
Зурба шаир Ибрагима лагъайвал,
Ватан патал, чал патал пак
женгера

Алирза, вун риваятдиз элкъенвна.

Эгер шаир ятла, цай кваз раҳада,
Ам акахъда субуръдик са
чубандин.
Халкъдин дердер адад риклэз
аквада,
Хай халкъдин турни я ам,
къалханни.

Пак я дамм чи куарин кукшашар,
Кьери жедач садрани вац!

Самурдин.

Чи риклер я ацай битав букшашар,
Лезги турни къакъараева сабурдин.

15.01.2012

Бязибуру...

Бязибуру тъветрекайни пачагъ
ийида,

Бязибуру гъетрекайни гунағ
ийида...

Бязибуру “кичле чутраз” лугъуда
къельвал,

Бязибуруз жуван къегъал аквада
бейгъал.

Бязибуру пиледкайни панагъ
ийида,

Бязибуру жуван панагъ русвагъ
ийида.

Бязибуру ламарикай ийида шивер,
Бязида шив ламрай къада, агалдиз
къивер.

А бязидаз жуванбурукай аквада
ариф,

Ялтахвилел гъейри касдин ийида
тариф.

Гъар камуна дегишариз гагъ сумра,
гагъ тъвар,

Виче чукъван аваз, жеда жагъуриз
са члар.

Авайла чахъ ихътин “гъахъдар
са бязи жуван,

Халкъ чкъуриз мад паталай
герек туш душман.

Эй, бязиди! Эй, къуырен рикл!
Лезги хъухъ эрек!

Тахъйтла ваз гъарам жеда
хай чилин нек!

09.09.2016

* * *

Гъар макъамдиз ягъйтла кап,

А капарал къабар жеда.

Гъар макъамдиз гайтла яб,

Жизвидикай хабар жеда.

Ийиз хъайтла дамм тикрар,

Пак тъварни кваз бизар жеда,

Чир тахъйтла лазим къадар,

Дармандикай азар жеда.

Са дилидан къуртла на къил,

Камал, ахмакъ - таяр жеда.

Хүн тавортла ара, мензил,

Арифдални пис тъвар жеда.

Инсандини икъван, яраб,

Гъибетрин пар - хучар жеда?

Чич хъи, дамм ийидай таб

Касдин пелел крчар жеда.

Ахъагъайтла на риклин сир,

Ам ваз акси яракъ жеда,

Гъа сирдин там хъана есир,

Къисметдив пуд тълакъ жеда.

Умъур гагъ яс, гагъни я дем,

Чавун чхра элкъевезава...

И чилелла жегълем, эдем,

Масанра кузы къекъевезава?

Чан аламаз ая гъурмет
Ахпа риклэй акъуда тъвар.
Къенивал я Чилин девлет,
Ам чур тежез фида йисар.

06.06.1984

* * *

Гъардаз вичин чка ава кутугай,
Гъутухъандиз кичле жеч хъигъутуки.

Гъар яракъдик тул ква вичин
устаддин,

Лигим хъана хкатзавай чатуки.

Четинвилер утквем касдиз
часпар туш,

Бес тлурфандиз кичле жеч хъи
гаруки.

И авадан чилер хуын чи бубайриз
Регъят тирни няс душманрин

хурукай?

Мерд къегъалдиз ажалдихъай
кичле жеч,

Герек йикъуз ам хкечда сурукай.

Эрекк ятла, ада чинал тънбульга,

Амма тариф ийиз жеда къулухъай.

И хесетар аквада квезд лезгидай,

Анжак небгет такурай квезд

гузгудай.

04.08.2017

Гъахъуних къекъуи...

Махарик квай пилияр
Къе керчекдиз акъатна.

Яргъал чулагъар ахварай

Эхирни чун аватна.

Гъикъван лугъун “иситла”,

Гафунив сив верци жеч.

Хунл хъанва бул ицитлар,

Саклани квал цици жеч.

Пар ялзамач деведи,

Ламракайни шагъ хъана.

Чахъ, лигимай дяведи,

Амукуйди “пагъ!” хъана.

Аку, ам вуч тларим я,

Паб, чунар гуз, къекъевезава.

Незвай ризки гъарам я,

Адалатдал хъуерьезава.

Гъисабамач дугъриди,

Дуван тунва жибинда.

Адил гузва угъриди,

Гъахъ базарда къалинда.

Ери хъзвай пилидиз,

Негънавайда хизанди,

Иви хъзвай зилидиз

Я лугъуза хъсанди.

Ажал гъизва - дин лугъуз,

Мецеллас тъвар Аллагъдин,

Тапаризни къин лугъуз,

Кулава бед гунағдин.

Ягъазмач чун махунихъ,

Къинер хъана тапарар.

Чунынхъ жемир тахтунихъ,

Бесрай мұрғыз ахварар.

- Дунъя, гъинихъ элкъевезава?

Кузы чин акъван чуруя?

- Зун гъахъунихъ къекъевезава,

Гъахъ надир я, хару я.

05.05.2014

* * *

Хайи велед терс хъайила,

Сидкъидин дустар гъинай хъуй?

Къве юкъ чил ваз бес хъайила,

Нефс еке къастар гъинай хъуй?

Агакъардач масадал гаф,

Какадарда гъахъни хилаф,

На дүз рекъел хкваш абур,
эй Зурба Халикъ,
Чи арадай акъуд зиян
йикъер гудайбур.
22.03.2016

* * *

Физвай умъур, эхъ, сир я чаз хата,
Сад - лал клаузар, сад - ягъдай
къута,
Сад алахъазава гъута къаз дүнья,
Инал - мел-мехъер, анал - сур,
дүнья...

Хур гатаз, сада ийизва тариф,
Вич я лугъузва девирдин ариф.
Къве келима я амукъдайди чаз:
Я “Хъсан тир кас...”,
я “фирай яргъаз...”
Амма кузы ава гъарамни гунағъ,
Сад - риклэ шайтлан, сад - риклэ
Аллагъ.
15.02.2015

Я зул, я зул...

Я зул, я зул, гъинва ви тул,
Вун татана, атанва къуд.
Хъуытъу вичин ахъайна чул,
Къунвани ви ракъинин түнд?

Гъинва, къизил пешерин пул,
Гъинва пуд варз - 11-10-9?
Къватлиз жезвач тамам ви дул,
Гъя яцъ жез, гъарни шукъульд.

Акъалтъявач ви чим, хумул,
Ви ширинвал жезва укъульд.
Къвачерик кваз къарад шурмул,
Хъфизва вун - мұлтұльт мұрьуд.

Вучиз хъуытъу в на гана руль,
Вун я шанқал, къуд я мұлықуд.
Зулуз кутаз на хъуытъун фул,
Къекъевеза зун, хъана ирид.

Ичилиз ама дуллух - зумул,
Акакъынавач къурай-ицид.
Къанва гъеле гъам квал, гъам къул,
Бициз ама зулун къигъитіл.

Я зул, я зул, гъинва ви тул,
Гъинва, къизил пешерин пул..?
Акъалтъявач ви чим, хумул,
Вучиз хъуытъу в на гана руль,
Ичилиз ама дуллух - зумул...

26.10.2014
* * *

Ашуқъармир зун, твамир гъижранда,
Залан жеда зи риклэ и къайтъу.
Күг вири гъиссер зи руығда, чанда,
Гила сад я заз шүрбетни ағы.
Ашуқъармир зун, твамир гъижранда.

Чидачирни ваз, чун тирди чара,
Къантийриди ви шадвилів зи гъам?
Ағ, ви вилери алтурна пара,
Шумуд сеферда дегишина зи кам.
Чидачирни ваз, чун тирди чара?

Вири таватриз ийиз зун гъайра,
На атудай зи бендерин лувар...
Илитлиз гъар къуз гунағын хара,
Ягъдай заз галтъам, къевна рак-даклар.
Вири таватриз ийидай тъйра.

Зи чалар, зи риклэ кузы вегъеда цуз,
Кузы залан я ваз закай гъар са ван?<

Дин

Чехи кәнивилил чешне

Али ЭМИРСУТАНОВ

Са сеферда Абдуллагъ бин Зайд аль-Ансари иди Пайгъамбардиз лагъана:

- Я Аллагъдин Расул! Вун зал жувалайни, эмениндилайни, аялрилайни ва хизандилайни багъа я. Эгер вун акунин хъсанвал авачиртла, зал жув къена къандай.

Ахпа ам шехъиз башламишна. Пайгъамбарди накъварин себебдикай жузурла, ада жаваб гана:

- Я Аллагъдин Расул! Чунни ва күнни, вахт атайла, рекъидайди за фикирнай ва күн эхиратда, амай пайгъамбаррихъ галаз чехи дөрежада жеда. Чакай рахайтла, гъятта женнетдиз гъяхъайтлани, чун анжак агъада авай дөрежира жеда ва чуз күн аквадач. И фикир себеб яз, зун шехъна.

Пайгъамбарди са гафни лагъанач. Гъа и вахтунда Аллагъди аят рекъе тұна (мана): "Аллагъдиз ва Расулдиз мұттығын Аллагъди хъсанвал ганвай пайгъамбаррихъ, дүгъри итимрихъ, шагъидрихъ ва пак инсанрихъ галаз жеда. Гынъван гүзел я а юлдашар!" ("ан-Ниса" сура, 69-аят).

Са къадар йикъар алатна, Абдуллагъ бин Зайда багъда къалахазавайла, адан патав, нефес-нефесдіхъ текъвез, хва атана ва Аллагъдин Расулы чан ганвайдакай малумарна.

Зурзун акатай вафалу астыбди Аллагъдиз дұяна:

- Я Аллагъ! Заз Мугъаммад Пайгъамбардиз күлухъ мад садни ахкван тийидайвал, зи вилерин ишигъ ваху!

Аллагъди адан дұяна къабулна ва Абдуллагъ аль-Ансари уымырдын эхирдалди бұркын хъана (Имам аль-Күртүби, "аль-Жами ли-Аль-Камиль Күртъан", 5-том, 271-чин).

Насигъят

Аллагъ патал жезвай кәнивалил виридалайни чехиди я. Амай астыбрази Пайгъамбар риккин сидкыдай кәланзавай. Абур ам патал чипин чанар, эменини ва хизанар къурбанд ийиз гъамиша гъазур тир.

"Эгер вун акунин хъсанвал авачиртла, зал жув къена къандай" лугъудай гафара астыбдин чехи кәнивалилни вафалувал аба. Пайгъамбар рагъметдиз фейидалай күлухъ амай астыбрин руғызерин гъаларни гъа ихтиңбүр тир. Месела, пашман хабар агақайла, Умар астыб инанниш хъаначир. Адаз гзаф пис хъел атанвай ва ада, вичин гапур ақында, а хабар агақтарай инсанриз къурхуяр гуз башламишней. Астыбрази Пайгъамбар гъакъван къандай. Чи риқлерани адахъ гъа ихтиң кәнивалил хъун лазим я. Вучиз лагъайтла, гъадисдал аласлу яз, низ Пайгъамбар виридалайни гзаф кәланзаватла, гъахътин инсандин иман тамади я.

Чи ватанэгълияр - гъар сана

Жегъил алим

Бязи делилралди, Сулейман-Стальский райондин Курхұр илимдин рекъе машъур ксарапди девлетту я. Алакунар авай жегъиль алим, географиядин илимрін кандидат Раким Камилович МАГЫМУДОВНИ гъабурукай садя лугъуз жеда. Ам 1984-йисан 19-майдыз Курхұре дидедиз хъана. Ирид үйис жедалди ватанда яшамиш хъайи Раким диде-бубадихъ галаз Ставропольский крайдиз күн хъана. 2001-йисуз ада Светлоград шегъердин 1-нұмрадин мектеб күтаяна. 11-класда келезавайла, ам краеведенидай күлие олимпиадада гъалиб хъана. 2005-йисуз Ракима Ставрополдин госуниверситетдин географиядин факультет ақылттарна, и вузда къалахазз азечина.

Р.Магымудова 2010-йисуз аспирантура күтаяна, 2011-йисуз "Микрогеографические особенности "социального дна" крупного города (на примере обследования бездомных в г. Ставрополе)" темадай диссертация хвена. Ам Ставрополда авай Кеферпатаң Кавказдин федеральный университетдин (СКФУ) төбии илимрін институтдин картографиядин геоинформатикалық кафедрадин доцент я.

Чи ватанэгълидикай бажарагълу жегъилріз күмек гүнин рекъяй тайнарнавай РФ-дин Президентдин премиядин сағыбнан хъана.

Вичи ахтармишай месәладиз талуқы яз ада документальный фильмни гъазурна. И фильм күрүр кинойрин "Муз-2007" ва "Гимишдин пленка" фестивалын лауреат хъана.

Раким Магымудова вичин пешедин месәлайтириз талуқы тир илимдин хейлин къалахар кхъенва, абур илимдин журналында маса чешмейра чапнава. Ам урусрин географический обществодин член, СКФУ-дин инновацийрин, коммерциализациядин отделдин начальник я.

Къуй адахъ мадни зурба агақынан хъурай!

Квездидан?

Чепелукърикай

Чепелукъар дегь заманайрилай инихъ гаттарыхъ, гүрчевилихъ, эбедивилихъ галаз алақалу ийизва. Абур эбеди диривилин, баҳтунин, вафалувилин, кәнивилил лишан яз гъисабзай. Исятдани бязи чайра эвлениши жезвай жегъильри лиферин чқадал чипин гъилерай чепелукъар ахъайзана.

И сирлу ва гзаф гүрчег гъашаратар шаирин илгъамдин чешмени я лугъуда. Абур гзаф мифринни риваятрин иғитриз элкъенва. Чепелукъар дегь заманайрилай инихъ гаттарыхъ, гүрчевилихъ, эбедивилихъ галаз алақалу ийизва. Абур эбеди диривилин, баҳтунин, вафалувилин, кәнивилил лишан яз гъисабзай. Исятдани бязи чайра эвлениши жезвай жегъильри лиферин чқадал чипин гъилерай чепелукъар ахъайзана.

лукърикай итижлу маса делиларни гзаф ава.

Чепелукъар гъашаратрарин виридалайни чехи дестедик акатзана. Алай вахтунда дүньяда 157000 жуыредин чепелукъар хътиң гъашаратар малум я.

Чепелукъар ахтармишавай илимдиз лепидоптерология лугъузва. Виридалайни еке жүррейрикай тир чепелукъдин луварал 30 сантиметр къван яргывал жеда. Гзаф вахтара ам күшшархъ галаз какадарзана.

Виридалайни хъсандиз дурум гуз алақадай чепелукъ "Монарх" тівар алайди я. Адавай, ақваз тавуна, ағзур километрдин мензилдиз лув гуз жеда. Лув гун патал и гъашаратриз ракынин чимвал чарасуз я.

И гъашаратдин уымырдин цикл күд паюникай ибарат жезва: кака, қарнах, барама ва чепелукъ.

Чепелукърин несилри чипин шарагар гъа са чқада са шумуд йисуз арадал гъида. Мадни итижлу делил ам я хъи, чепелукъар садрани ксудач. Абур анжак Аңтарктидада авач. Гзаф чепелукърин уымыр күрүнди я - абур анжак са шумуд юкъуз яшамиш жезва. Түлніз абуру набататрин миже ишлемишава.

Дуньяды

Сергъят әцигүн теклифна

Краснодарский крайдин законодательный собраниди Госдумадыз ийfen вахтунда дұханра ички маса гүнин кар са къадарда къадага авунин законо-проект теклифнава. Идакай "Новости" РИА-ди хабар гузва.

Сергъят әцигүнин месэла инсанар яшамиш жезвай ківалера ва я ківалеріх гилигнавай чайра авай дұханриз талуқ жеда. Ихтиң чайра ийfen сядын 11-далай йикъан 11-далди кура-кура ички маса гүнап къадага әцигүн теклифнава. Закондин проект ағылайириң сағыламвал хүннин дереке хажунин макьсаддалди туқыннава. Заксобранидин векилри квейд авуравал, яшамиш жезвай ківалера алвердай чайра ва кафеар кардик квайиляй региондин тұкумдиз аңра яшамиш жезвай ағылайири общественный къайдаяр чұрзывай дұшшуриз талуқ яз гзаф къадарда азаяр ийизва.

Түркияди тереф хұдач

Түркиядин президент Реджеп Тайип Эрдогана малумарайвал, США-ди Ирандыз талуқ яз кардик кутунвай санкцийрин тереф Түркияди хұдач. Идакай Arab News чешмеди малумарна.

Эрдогана США-ди кыле тухузай гъерекатар дұзбұр туширди къейдна. Адан гафарай, ихтиң гъерекатар дүньяда гъулгъула түнхъ элкъұрнавай бур я. И фикир ада Тегерандыз талуқ яз США-ди кардик кутур къвед лагъай санкцияр къуватда тұтайдай күлухъ малумарна.

Кылди къақұртла, сергъят әцигүнин месәләй Ирандин 700 тешкилдиз ва физический касриз талуқ жеда. Идалайни гъieri, санкцийри Ирандин экономикалық бязи хилериизи пис таъсирда.

Д.Трампан гафарай, Иранди Вашингтондыхъ галаз ядерный программадиз талуқ үйли икъар кутунун герек я. Акси дұшшуышда ульткведа "экономика-дин мусибат" арадал къведа.

Ирандин президент Хасан Роухани малумарна хъи, ульткведи Америка-дин санкцийрихъ галаз акси женг тухуда ва нафт маса гүнин кар давамарда.

Ирандыз акси яз США-ди кардик кутур сифте санкцияр алай ийсан 7-августтадиз къуватда гъатнай. Абур Трампа вичин ульткве ядерный икъардай экъечүнин къақар къабулайдалай күлухъ гъазурна. Америкадын регъберди икъардин шарттар кыллиз акындач лугъуз, иранвийрик тасир кутуна.

Ихтилат физвай икъар Тегерандынни ругуд ульткведен (Россия, США, Великобритания, Китай, Франция ва Германия) арада 2015-йисуз кутуннай.

Цийи пеше

Мұкывал вахтара Россияда цийи пеше пайда жеда - цифровой куратор. "Лента.ру" сайтди малумарзайвал, идалай вилик ихтиң пеше авачир.

Чешмеди къызызайвал, цифровой кураторди яшлу инсанриз цифровой ресурсар ишлемишдай къайдаяр чирда. Кылди къақұртла, пенсионерриз онлайн къайдада пулдихъ галаз алақалу гъақъ-гъисабар авунин карда күмек гуда, электронный къайдада документар ракырзиз ва къабулиз чирда. Кураторри чирвилер гудай маҳсус майданар декабрдин вацра арадал гъайдай фикир ава.

SuperJob портадын делилралди, IT-пешекар ва интернет-маркетолог пешеир виридалайни итиж ийизвай теклифар я. Россиявийрикай 36 процентди чипин пешедин дереке хажун хъсан яз гъисабзава. Месела, компьютердин программайрын кыл акындаун, къалахадын нетижалу къайдаяр чирун чарасуз яз гъисабзава.

Уымыр гыкъ яргыи ийидә?

Британиядин алими уымыр 5-10 ийсан яргыи авунин виридалайни таъсирлу къайдаяр тайнарна. Идан гъакъиндай Daily Mail чешмеди кхъизва.

Августдин вацра Гарвардский университетда кыле тухай ахтармишунри инсандин уымыр құлдай ийсан яргыи ийиз жедай кар алай къайдаяр винел ақында. Абурул тұннин дүз къайдада, сағылам ахвар, гъатта са къадарда ички ишлемишнни акатзана.

Ахтармишунрин сергъятра аваз, 50 ийсалай чехи яшда авай 660 касди иштиракай илимдин тежриба тухвана. Алимин фикирдади, аялар авачирбұрлай тафаватлу яз, аялар авайбұр 2-3 ийсан артух яшамиш жезва.

Уымыр яргыи хъун патал Гарвардский университетдин алими гзаф къекүн, күльп-шүлжүйрін патахъай азарханайриз фин тавун теклифна.

И мукъара США-дин Пенсильваниянын университетдин ахтармишунрал машғұл алими малумарайвал, соцсетар гзаф вахт кечиришина ялғызувилин, теквилин гыссер артухарда ва қатынуни, ақылдин къуват ағызарда.

Месәләй веревирдна

ША-дин президент Д.Трампа Россиядин, Франциядин, Германиядин ва маса ульткейрин кыларын галас са шумуд месәлә, гъа жергедай яз юкъван ва гъевчи мензилдиз фидай ракетайр из талуқ икъарни веревирдна. "Новости" РИА-ди хабар гузайвал, идакай Ласу къвалин пресс-секретарь Сара Сандерса малумарна.

Абуру дүньядин сад лагъай дяве күттеги хайдалай инихъ 100 ийс тамам хүннин мәрекетар кылде фейи Парижда, нисинин тұнн недай къве сядын вахтунда ихтилатарна.

Сандерса алаба хъувурвал, ульткейрин регъберри Сирияда, Саудовский Аравияда авай гъаларин, алишверишидин, санкцийрин, Афғанстандин, Китайдын ва Кеферпатаң Кореядын тұқыннайдын рахунар авуна. Пресс-секретардин гафарай, регъберин арада лап хъсан ва менфятул веревирдер кылде фена.

Парижда Трампхъ галаз рахайдакай журналистриз Путинаны малумарна. Адани къейдна хъи, сұғыбетар хъсан гъалара кыле фена.

Чин гъазурайди - Куругылғи ФЕРЗАЛИЕВ

понедельник, 19 ноября

РГВК

06.45 «Заряжайся!»
 07.00 Время новостей Дагестана. Итоги
 08.05 «Заряжайся!»
 08.15 Мультфильм «Одекан»
 08.55 «Заряжайся!»
 09.05 X/ф «Женщины»
 11.05 Д/ф «Исчезающие культуры Дагестана. Цахуры»
 11.45 «Служба Родине»
 12.05 «Парламентский вестник»
 12.30 Время новостей Дагестана
 12.55 Спектакль Дагестанского Государственного театра оперы и балета «Лермонтов. Демон»
 14.30, 16.30 Время новостей Дагестана
 14.55 X/ф «Гаврош»
 16.55 X/ф «Тень у пирса»
 18.45 Передача на табасаранском языке «Мил»

19.30, 22.30 Время новостей Дагестана
 20.00, 23.00 Время новостей Махачкала
 20.20 «Экологический вестник»
 20.40 «Лучшее на РГВК» Д/ф «Хемчукина дагестанского театра. Барият Мурадова»
 21.30 «Учимся побеждать»
 21.50, 02.30 «История Дагестана в лицах» Генерал Воронцов
 23.20 «Любительская сеть»
 23.55 Д/с «Все грани безумия»
 00.30 Время новостей Дагестана
 01.00 Передача на табасаранском языке «Мил»
 01.35 Т/с «Служба расследований»
 03.00 X/ф «На ярком солнце»
 04.50 Передача на табасаранском языке «Мил»
 05.25 X/ф «Тень у пирса»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
 9.00 Новости.
 9.15 Сегодня 19 ноября. День начинается.
 9.55 Модный приговор.
 10.55 Жить здорово! (16+).
 12.00 Новости.
 12.15 Время покажет. (16+).
 15.00 Новости.
 15.15 Давай поженимся! (16+).
 16.00 Мужское/Женское.
 17.00 Время покажет. (16+).
 18.00 Вечерние новости.
 18.25 Время покажет. (16+).
 19.50 Пусть говорят. (16+).
 21.00 Время.
 21.45 Т/с «Желтый глаз тигра». (16+).
 23.40 Вечерний Ургант.
 0.15 Познер. (16+).
 1.15 На самом деле. (16+).
 2.15 Мужское/Женское.
 3.00 Новости.
 3.05 Мужское/Женское.
 3.15 Модный приговор.
 4.15 Давай поженимся!

РОССИЯ 1

11:25, 14.25, 17.00, 20.45 «Местное время. Вести-Дагестан»
 17.25 Радуга. Документальный фильм «Разговор с музыкантами. Р.Эфендиева»
 18.15 Акценты
 5.00 Утро России.
 9.00 Вести.
 9.15 Утро России.
 9.55 О самом главном. (12+).
 11.00 Вести.
 11.40 Судьба человека с Борисом Корчевниковым. (12+).
 12.50 60 минут. (12+).
 14.00 Вести.
 14.40 Т/с «Дuet по праву».
 17.25 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).
 18.50 60 минут. (12+).
 20.00 Вести.
 21.00 Т/с «Доктор Рихтер. Продолжение». (16+).
 23.15 Вечер с Владимиром Соловьевым. (12+).
 2.00 Т/с «Бригада». (18+).

НТВ

5.00 Т/с «Агент особого назначения». (16+).
 6.00 Деловое утро НТВ. (12+).
 8.25 Мальцева. (12+).
 9.10 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).
 10.00 Сегодня.
 10.20 Т/с «Литейный». (16+).
 13.00 Сегодня.
 14.00 Место встречи.
 16.30 Место встречи.
 17.15 ДНК. (16+).
 18.15 Т/с «Другой майор Соколов». (16+).
 19.00 Сегодня.
 19.40 Т/с «Другой майор Соколов». (16+).
 21.00 Т/с «Купчино». (16+).
 23.00 Т/с «Декабристка». (16+).
 0.05 Сегодня.
 0.15 Поздняков. (16+).
 0.30 Т/с «Бирюк». (16+).
 2.25 Место встречи. (16+).
 4.15 Т/с «Москва. Три вокзала». (16+).
 5.35 Домашняя кухня. (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).
 6.50 Удачная покупка.
 7.00 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
 7.30 6 кадров. (16+).
 7.50 По делам несовершеннолетних. (16+).
 10.00 Двойной разведемся!
 11.05 Тест на отцовство.
 12.10 Д/ф «Реальная мистика». (16+).
 13.05 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
 14.10 Мелодрама «Ты моя любимая». (Украина).
 16.00 Сегодня.
 16.30 Место встречи.
 17.15 ДНК. (16+).
 18.15 Т/с «Другой майор Соколов». (16+).
 19.00 Сегодня.
 19.40 Т/с «Другой майор Соколов». (16+).
 21.00 Т/с «Купчино». (16+).
 23.55 6 кадров. (16+).
 0.30 Детектив «Предлагаемые обстоятельства». (16+).
 2.35 Д/ф «Реальная мистика». (16+).
 3.25 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
 3.55 Д/ф «Преступления страсти». (16+).
 5.35 Домашняя кухня. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

5.50 Петровка, 38. (16+).
 6.00 Настроение.
 8.10 Детектив «Золотая мина».
 10.55 Городское собрание.
 11.30 События.
 11.50 Т/с «Чисто английское убийство».
 13.40 Мой герой. Валдис Пельш. (12+).
 14.30 События.
 14.50 Город новостей.
 15.05 Т/с «Пуаро Агаты Кристи»
 17.00 Естественный отбор.
 17.50 Детектив «Дом у последнего фоня», 1 и 2 с.
 19.40 События.
 20.00 Петровка, 38. (16+).
 20.20 Право голоса. (16+).
 22.00 События.
 22.30 Украина. Пятiletka Mайдана. (16+).
 23.05 Знак качества. (16+).
 0.00 События. 25-й час.
 0.30 90-е. Смертельный хип-хоп. (16+).
 1.20 X/ф «Не валяй дурака...»
 3.00 X/ф «Мусорщик». (12+).
 4.30 X/ф «Следы на снегу».

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром.
 8.20, 9.15, 10.05 Д/ф «Нулевая мировая», 1 и 2 с.
 9.00 Новости дня.
 10.00 Военные новости.
 11.00, 13.15 Д/ф «Нулевая мировая», 3 и 4 с. (12+).
 13.00 Новости дня.
 13.40 X/ф «Сталинград».
 14.00 Военные новости.
 14.05 X/ф «Сталинград».
 18.00 Новости дня.
 18.40 Д/с «Миссия в Афганистане. Первая схватка с терроризмом».
 19.35 Скрытые угрозы». «Игрушки массового поражения». (12+).
 20.20 Д/с «Загадки века с Сергеем Медведевым».
 21.10 Специальный репортаж. (12+).
 21.35 Открытый эфир. (12+).
 23.00 Новости дня.
 23.15 Между тем. (12+).
 23.45 Д/ф «Умереть в Стинграде». (12+).
 0.50 X/ф «Горячий снег».
 2.55 X/ф «Игра без правил».

вторник, 20 ноября

РГВК

06.45 «Заряжайся!»
 07.00, 08.30, 12.30 Время новостей Дагестана
 07.15 Передача на табасаранском языке «Мил»
 07.50 «Заряжайся!»
 08.00 Мультфильм «Япония глазами гурмана»
 08.45 «Заряжайся!»
 08.55 Д/с «Япония глазами гурмана»
 09.20 X/ф «Безымянная звезда»
 12.00 «История Дагестана в лицах» Генерал Воронцов
 12.55 «Экологический вестник»
 13.15 «Учимся побеждать»
 13.40 «Лучшее на РГВК» Д/ф «Хемчукина дагестанского театра. Барият Мурадова»
 14.30, 16.30 Время новостей Дагестана
 14.50 X/ф «Ключи от неба»

16.55 X/ф «Жди меня»
 18.45 Передача на лакском языке «Альчи ва агълу»
 19.30, 22.30 Время новостей Дагестана
 20.00, 23.00 Время новостей Махачкала
 20.20 «Подробности»
 20.45 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни»
 21.55 Проект «Поколение» Роза Максумова
 23.20 «Угол зрения»
 23.45 Д/с «Все грани безумия»
 00.30 Время новостей Дагестана
 01.00 Передача на лакском языке «Альчи ва агълу»
 01.35 Т/с «Служба расследований»
 02.30 X/ф «Анна Каренина»
 04.50 Передача на лакском языке «Альчи ва агълу»
 05.25 X/ф «Жди меня»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
 9.00 Новости.
 9.15 Сегодня 20 ноября. День начинается.
 9.55 Модный приговор.
 10.55 Жить здорово! (16+).
 12.00 Новости.
 12.15 Время покажет. (16+).
 15.00 Новости.
 15.15 Давай поженимся! (16+).
 16.00 Мужское/Женское.
 17.00 Время покажет. (16+).
 18.00 Вечерние новости.
 18.25 Время покажет. (16+).
 19.50 Пусть говорят. (16+).
 21.00 Время.
 21.35 Т/с «Желтый глаз тигра». (16+).
 22.35 Футбол. Лига наций УЕФА. Сборная России - Сборная Швеции.
 0.40 Вечерний Ургант. (16+).
 1.15 На самом деле. (16+).
 2.10 Мужское/Женское.
 3.00 Новости.
 3.05 Мужское/Женское.
 3.15 Модный приговор.
 4.15 Контрольная закупка.

РОССИЯ 1

9.00 «Рубас» (на табасаранском языке)
 11:25, 14.25, 17.00, 20.45 «Вести-Дагестан»
 17.25 Интерконтинентальный кубок по вольной борьбе. Хасавюрт
 17.55 Кунаки. «Дочь поэта»
 18.20 Умники и умницы
 5.00 Утро России.
 9.00, 11.00, 14.00 Вести.
 9.15 Утро России.
 9.55 О самом главном. (12+).
 11.40 Судьба человека с Борисом Корчевниковым. (12+).
 12.50 60 минут. (12+).
 14.40 Т/с «Дuet по праву».
 17.25 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).
 18.50 60 минут. (12+).
 20.00 Вести.
 21.00 Т/с «Доктор Рихтер. Продолжение». (16+).
 23.15 Вечер с Владимиром Соловьевым. (12+).
 2.00 Т/с «Бригада». (18+).

НТВ

5.00 Т/с «Агент особого назначения». (16+).
 6.00 Деловое утро НТВ. (12+).
 8.25 Мальцева. (12+).
 9.10 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).
 10.00 Сегодня.
 10.20 Т/с «Литейный». (16+).
 13.00 Сегодня.
 14.00 Место встречи.
 16.00 Сегодня.
 16.30 Место встречи.
 17.15 ДНК. (16+).
 18.15 Т/с «Другой майор Соколов». (16+).
 19.00 Сегодня.
 19.40 Т/с «Другой майор Соколов». (16+).
 21.00 Т/с «Купчино». (16+).
 23.00 Т/с «Декабристка». (16+).
 0.05 Сегодня.
 0.15 Т/с «Бирюк». (16+).
 1.15 Место встречи. (16+).
 3.05 Квартирный вопрос.
 4.10 Т/с «Москва. Три вокзала». (16+).
 5.40 6 кадров. (16+).
 6.00 Домашняя кухня. (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).
 6.50 Удачная покупка.
 7.00 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
 7.30 6 кадров. (16+).
 7.35 По делам несовершеннолетних. (16+).
 9.45 Двойной разведемся!
 10.55 Тест на отцовство.
 11.55 Д/ф «Реальная мистика». (16+).
 12.00 Д/ф «Реальная мистика». (16+).
 12.55 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
 13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
 14.00 Место встречи.
 16.00 Сегодня.
 16.30 Место встречи.
 17.15 ДНК. (16+).
 18.15 Т/с «Другой майор Соколов». (16+).
 19.00 Сегодня.
 19.40 Т/с «Другой майор Соколов». (16+).
 21.00 Т/с «Купчино». (16+).
 23.00 Т/с «Декабристка». (16+).
 0.05 Сегодня.
 0.15 Т/с «Бирюк». (16+).
 1.15 Место встречи. (16+).
 3.05 Дачный ответ.
 4.00 Поедем, поедим!
 4.15 Т/с «Москва. Три вокзала». (16+).
 5.30 6 кадров. (16+).
 5.35 Домашняя кухня. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
 8.00 Доктор И... (16+).
 8.30 X/ф «Дорогой мой человек».
 9.00 Новости дня.
 9.15 Т/с «Черные волки».
 10.00 Военные новости.
 10.05 Т/с «Черные волки».
 13.00 Новости дня.
 13.25 Т/с «Черные волки».
 14.00 Военные новости.
 14.05 Т/с «Черные волки».
 14.50 Улица из прошлого.
 20.20 Специальный репортаж.
 21.35 Открытый эфир. (12+).
 23.00 Новости дня.
 23.15 Между тем. (12+).
 23.45 X/ф «Ночная патруль».
 1.45 X/ф «Инспектор уголовного розыска» (12+).
 3.35 X/ф «Будни уголовного розыска» (12+).
 5.05 Теория заговора».

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром.
 8.00 Д/с «Освобождение».
 8.35 Т/с «Лиговка» (16+).
 9.00 Новости дня.
 9.15 Т/с «Лиговка» (16+).
 10.00 Военные новости.
 10.05 Т/с «Лиговка» (16+).
 11.05 Т/с «Лиговка» (16+).
 13.00 Новости дня.
 13.15 Т/с «Лиговка» (16+).
 13.30 Т/с «Лиговка» (16+).
 14.00 Военные новости.
 14.05 Т/с «Лиговка» (16+).
 15.40 Т/с «Лиговка» (16+).<br

ПЯТНИЦА, 23 ноября**РГВК**

- 06.45** «Заряжайся!»
07.00, 08.30, 12.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на аварском языке
07.50 «Заряжайся!»
08.00 Мультифильмы
08.45 «Заряжайся!»
08.55 Д/с «Япония глазами гурмана»
09.25 X/f «Доживем до по-недельнику»
11.20 «Пятничная проповедь»
11.55 «Галерея искусств»
12.55 Д/с «Память поколений» Гусейн Рабаданов
13.35 X/f «Лучшее на РГВК» Д/ф «Цена блистательной жизни А.Грибодова»
14.30, 16.30 Время новостей Дагестана
14.50 X/f «Новые похождения Швейка»

- 16.55** «За скобками»
17.00 X/f Первая ласточка
18.30 Обзор газеты «Дагестанская правда»
18.45 Передача на кумыкском языке
19.30, 22.30, 00.30 Время новостей Дагестана
20.00, 23.00 Время новостей Махачкалы
20.20 «За скобками»
20.25 «Подробности»
20.50 «На виду. Спорт»
21.30 «Молодежный микс»
21.55 «Годекан»
23.20 «За скобками»
23.25 Д/с «Мир природы»
01.00, 04.30 Передача на кумыкском языке
01.35 Т/с «Служба расследований»
02.30 «Годекан»
02.55 X/f «Сад зла»
05.20 «Молодежный микс»
05.40 X/f Первая ласточка

ПЕРВЫЙ

- 5.00** Доброе утро.
9.00 Новости.
9.15 Сегодня 23 ноября. День начинается.
9.45 Модный приговор.
10.55 Жить здорово! (16+).
12.00 Новости.
12.15 Время покажет. (16+).
15.00 Новости.
15.15 Давай поженимся!
16.00 Мужское/Женское.
17.00 Время покажет. (16+).
18.00 Вечерние новости.
18.25 Время покажет. (16+).
18.50 Человек и закон. (16+).
19.55 Телегра «Поле чудес». (16+).
21.00 Время.
21.30 Голос. Перезагрузка.
23.40 Вечерний Ургант.
0.35 Rolling Stone: История на страницах журнала, ч. 2. (18+).
2.50 Мужское/Женское.
20.50 Мужское/Женское. (16+).
20.00 Вести.
21.00 Юморина. (16+).
23.40 Мастер смеха. (16+).
4.40 Давай поженимся!

РОССИЯ 1

- 11:25, 14.25, 17.00, 20.45** Местное время. Вести-Дагестан
17.25 Мир вашему дому
17.45 К Дню матери
18.10 «О, спорт, ты - мир!» Абдурашид Садулаев
5.00 Утро России.
9.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном. (12+).
11.00 Вести.
11.40 Судьба человека с Борчевниковым. (12+).
12.50 60 минут. (12+).
14.00 Вести.
14.40 Т/с «Дутя по праву». (12+).
17.25 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).
18.50 60 минут. (12+).
20.00 Вести.
21.00 Юморина. (16+).
23.40 Мастер смеха. (16+).
1.15 X/f «Замок на песке».

НТВ

- 5.00** Т/с «Агент особого назначения». (16+).
6.00 Деловое утро НТВ. (12+).
8.25 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).
10.00 Сегодня.
10.20 Т/с «Литейный». (16+).
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.30 Место встречи.
17.10 ДНК. (16+).
18.10 Жди меня. (12+).
19.35 ЧП. Расследование.
20.00 Т/с «Другой майор Соколов». (16+).
21.00 Т/с «Купчино». (16+).
23.00 Т/с «Декабристка». (10).
0.10 Захар Прилепин. Уроки русского. (12+).
0.40 Мы и наука. Наука и мы.
1.40 Место встречи. (16+).
3.25 Таинственная Россия.
4.10 Т/с «Москва. Три вокзала». (16+).
5.50 6 кадров. (16+).
6.00 Домашняя кухня. (16+).

ДОМАШНИЙ

- 6.30** 6 кадров. (16+).
6.50 Удачная покупка.
7.00 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
7.40 По делам несовершеннолетних. (16+).
9.50 Двойной разведемся! (16+).
10.55 Тест на отцовство. (16+).
12.00 Д/ф «Реальная мистика». (16+).
13.00 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
14.05 Т/с «Мама». (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Мелодрама «Нужен мужчина». (Украина). (16+).
21.15 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама «Предсказание». (16+).
2.25 Муз. фильм «Соломенская шляпка». (16+).
4.45 Д/ф «Преступления страсти». (16+).
5.50 6 кадров. (16+).
6.00 Домашняя кухня. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

- 6.00** Настроение.
8.05 Д/ф «Олег Стриженов. Никаких компромиссов».
8.55 X/f «Сводные судьбы». (12+).
11.30 События.
11.50 X/f Сводные судьбы.
12.55 Детектив «Убийства по пятым». (12+).
14.30 События.
14.50 Город новостей.
15.05 Детектив «Убийства по пятым». (12+).
17.30 X/f «Возлюбленная дочь, или Тест на...» (16+).
19.20 Петровка, 38. (16+).
19.40 События.
20.05 Детектив «Роковое sms». (12+).
22.00 В центре событий.
23.10 Я. Чурикова «Жена. История любви». (16+).
0.40 Д/ф «Ивар Калныньш. Разбитое сердце». (12+).
1.25 Т/с «Пурас Агата Кристи». (Великобритания).
2.55 Комедия «Красотки». (2.55).
4.25 Д/ф «Наталья Крачковская. Слезы за кадром».
4.40 X/f «Подземелье ведьм».
5.20 M/f.

ЗВЕЗДА

- 5.10** X/f «Круг». (16+).
7.20, 9.15 X/f «Похищение «Свой». (12+).
9.00 Новости дня.
9.40 X/f «Апачи».
10.00 Военные новости.
10.05 X/f «Апачи».
11.50 X/f «Ульзана».
13.00 Новости дня.
13.15 X/f «Ульзана».
14.00 Военные новости.
14.05 X/f «Текумэ».
16.00 X/f «Сыновья Большой Медведицы».
18.00 Новости дня.
18.40 X/f «Чингечук - Большой Змей».
20.25 X/f «Вождь белое перо».
22.05 X/f «Оцеола».
23.00 Новости дня.
23.15 X/f «Оцеола».
0.25 X/f «Братья по крови».
2.10 X/f «Конец императора тайи».
4.00 X/f «Подземелье ведьм».
5.20 M/f.

суббота, 24 ноября**РГВК**

- 07.00, 08.30, 16.30** Время новостей Дагестана
07.15 Передача на кумыкском языке
08.00 Мультифильмы
08.55 X/f «Дело было в Пенькове»
10.55 «Молодежный микс»
11.20 «Мой малыш»
11.50 Мультифильм
12.05 «Галерея вкусов»
12.45 «Подробности»
13.10 «На виду. Спорт»
13.50 Вечер помяти В.Высоцкого в Театре Поззи
16.50 Дагестанское кино. Д/ф «Тучи покидают небо»
18.45 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 «Парламентский вестник»

- 20.25** «Лучшее на РГВК» «Дагестан туристический. Гамсутль»
6.00, 10.00, 12.00 Новости
6.10 X/f «Монолог». (12+).
7.55 Играй, гармонь любимая! (12+).
21.40 Концерт «Музыкальный майдан»
22.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
01.35 «Мой малыш»
02.00 X/f «Сицилийский клан»
04.00 Концерт «Музыкальный майдан»
04.40 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
05.15 Дагестанское кино. Д/ф Тучи покидают небо

ПЕРВЫЙ

- 5.45** X/f «Монолог». (12+).
6.00, 10.00, 12.00 Новости
6.10 X/f «Монолог». (12+).
7.55 Играй, гармонь любимая! (12+).
8.40 М/с «Смешарики».
9.00 Умницы и умники. (12+).
9.40 Слово паstrya.
10.15 Я актриса больших форм. (12+).
11.10 Фигурное катание.
11.25 Николай Добронравов. «Как молоды мы были...» (12+).
12.30 Наедине со всеми.
14.10 Николай Добронравов. «Надежда - мой компас земной».
16.10 Кто хочет стать миллионером? (12+).
17.50 Сегодня вечером.
21.00 Время.
21.20 Фигурное катание.
23.00 X/f «Мерз» на Монмартре». (12+).
0.40 Комедия «Типа копы».
2.40 Мужское/Женское.
3.30 Модный приговор.
4.30 Давай поженимся!

РОССИЯ 1

- 5.00** Утро России. Суббота.
8.40 Местное время. Суббота. (12+).
9.20 Сто к одному.
10.10 Пятеро на одного.
11.00 Вести.
11.20 Вести. Местное время.
11.40 Смейтесь разрешается.
12.50 X/f «Счастье наполовину». (12+).
14.10 Найдены со всеми.
14.40 Концерт от аиста»
15.00 Выход в люди. (12+).
16.15 Субботний вечер с Н. Басковым.
16.10 Кто хочет стать миллионером? (12+).
17.50 Привет, Андрей! (12+).
20.00 Вести в субботу.
21.00 X/f «Разлучница». (12+).
1.00 Комедия «Свадьбы не будет». (12+).
3.05 T/с «Личное дело». (16+).
4.15 T/с «Молодой приговор. Матерью».

НТВ

- 5.00** ЧП. Расследование. Суббота.
5.40 Звезды сошлися. (16+).
7.25 Смотр.
8.00 Сегодня.
8.20 Зарядись удачей! (12+).
9.25 Готовим с А. Зиминой.
10.00 Пятеро на одного.
10.20 Главная дорога. (16+).
11.00 Еда живая и мертвая.
12.00 Квартирный вопрос.
13.05 Поедем, поедим!
14.00 Крутя история. В. Машков. (12+).
15.05 Своя игра.
16.00 Сегодня.
16.20 Однажды... (16+).
17.00 Секрет на миллион. М. Максакова. (16+).
19.00 Центральное телевидение.
20.40 T/с «Пес». (16+).
23.55 Международная пилот-версия. (18+).
0.50 Квартирник НТВ на Маргуйса.
1.00 Комедия «Свадьбы не будет». (12+).
1.55 X/f «Кулеръ».
3.30 Таинственная Россия.
4.20 T/с Москва. Три вокзала. (16+).

ДОМАШНИЙ

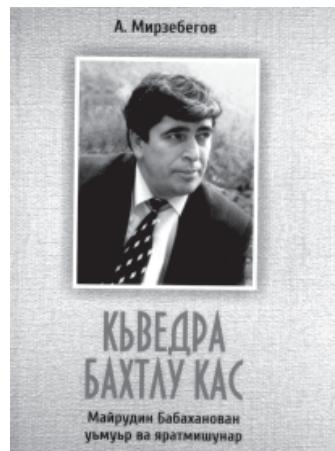
- 6.30** 6 кадров. (16+).
8.35 Комедия «Долгожданная любовь». (16+).
10.30 Мелодрама «Источник счастья». (Россия - Беларусь). (16+).
13.40 Мелодрама «Белые розы надежды». (Украина). (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Мелодрама «Кровь ангела». (Украина). (16+).
22.50 Д/с «Гастарбайтерши». (16+).
23.50 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама «Две под дождем». (16+).
2.15 Комедия «Дон Сезар де Базан». (16+).
4.55 Д/ф «Преступления страсти». (16+).
5.50 6 кадров. (16+).
6.00 Домашняя кухня. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

- 5.10** Линия защиты. (16+).
5.35 Осторожно, мошенники!
5.55 Марш-бросок. (12+).
6.30 АБВДейка.
7.00 Выходные на колесах.
7.35 Православная энциклопедия.
8.00 Комедия «На Дерибасовской хорошая погода, или На Брайтон-Бич опять идут дожди». (16+).
9.55 Мелодрама «Предсказанный Судьбой на колесах». (12+).

Нариман ИБРАГЫМОВ

Махачкъалада, "Мавел" издательства, филологиян илимрин кандидат, писатель, литераторовед **Азиз МИРЗЕБЕГОВАН** "Къведра бахтлу кас" ктаб чапдад акътнава. Ам алай девирда лезги шириратдин цава нурлудаказ күкъенвай гъетерийк сад тир **Майрудин БАБАХАНОВАН** умурьздиз ва яратмишунлиз башнава.

Вичин гъед жагъанвайди

"Къведра бахтлу кас". Ктабдиз ихътин тъвар авторди М. Бабаханов хиве күн фикирдаваз гана. Хив райондин Архитрин хуруын юкъван школадин директорвиле квалихай йисара шаирди къхненай: "Зун къведра бахтлу кас я: за жуван умурь аялпизни ширирриз бахшна. Вуч ава абурулай михъи, гъурчег!"

Дугъриданни, шаир гъяхъ я. Адаз вичин умурьдин гъед жагъана. Гъавилляй ада бахтлавални гъиссазва. Гъеле 1987-йисуз рагметлу писатель Якуб Ярлиева "Литературадин Дагъустан" журналдиз акътатай "Жуван гъед жагъурун" рецензияда и кар къейдана: "М. Бабаханов яратмишунриз дерин фикирар, хци къатунар, назик ва мегърибан гъиссер хас я... Адан гъар са ширирд бажарагъ ва устадвал акъвазва".

Ктаб-монография М. Бабаханов 60 йис тамам хъунхъ галаз

алакъалу авунва. Адан сифте гафуна филологиян илимрин кандидат, ДГУ-дин доцент Нариман Абдулмуталибова къхнене: «А. Мирзабегован ктаб чи бажарагълу къелемгъидин умурь ва яратмишунар илимдин рекъелди ахтармишунин карда вилик къачунвай чехи я. М. Бабаханов шаир, камал-эзли ва арифдар хъиз чи халъдин рульдин умурьдин тарихда жанлу ва эку гел тазвай ксарай сад я. Чна умуд кутазва, гележегда чи маса алимрини и рекъе зегъмет чу-гана, шаирдин яратмишунлиз, адан чалариз генгъенш ва лайиху къимет гуда».

Азиз Мирзебегова ктабдал хейлин зегъмет чу-гана. Ада М. Бабаханов чапдай акътнавай гъар са ктабда ("Къизилгъулдин мани", "Мутьгульбатдин къуче", "Гъетери табдач", "Ракъинин сухта", "Лекърен мани") гъатнавай эсерар чалан, манадин, арадал гъизвай къаматрин, художественный рангарин, келзавайдаз ийизвай таъсиридин, девирдих галаз авай алакъадин, шириратдин къетенвиле, философиян деринвиле, гъиссерин чи-

мивилин, ватанпересвиле гъуль-дурьдин жигъетдай ахтармишунава къиметар гузва.

"Майрудин Бабаханов критикадин гъузгъуда" разделдай газетриз, журнализ, ктабриз шаирдин эсерар къхненай рецензияр гана. Абуру хейлин чка къунва. Авторри шаирдин, писателдин, чалан устаддин гъиликай хкатнавай, рикъяй акътнавай ширир, гъакайрин маналувал, ачунал, деринвал, чалан везинлувал, къешенгвал, образрин цийивал, жанлувал, рифмайрин кутугайвал, пайгарвал, чларин къуватлувал, таъсирувал, тема хякъунин ва ам гегъеншарунин бажарагълувал къейдзала.

А. Мирзебегован къанни ирид лагъай ктаб девирди истемишзарайди, милли литературоведенида лайиху чка къадайди ва жураба-жукъре яшарин, кеспийрин келдайбуру менфят къачудайди хъланва.

Мурадар къилиз акъатрай!**Куругъули ФЕРЗАЛИЕВ**

Лугъуда хъи, гъар са аялдихъ бажарагъ ава. Амма бажарагъдин целхем къүкъей береда а целхем түхүрүнин вай, къати авунин се-ренжемар къабулунихъни аялдин гележег патал зурба метлеб ава.

Лезги аялрин арадани бажарагълубур аваиз туш. Ингье заз Klaхцугъирин хууре яшамиш жезвай гъвечи руш Аминадикай, адан бажарагъдикай ихтилатиз къланзана.

Гъамзатова Амина Эрзимановна 2012-йисан 1-юнодиз дидедиз хъана. Руруд ыйс тамам хъанвай Аминадихъ артистын алакъунар ава.

Гъеле мектебдиз камар къачунвачтани, адавай къиз ва келиз жезва. Шириар хъсандин рикъел аламукъунин зигъинни ава. Адалай инсанар гъейранариз жедайвал къуллер ийиз, манияр тамамаризи алакъазва. И мукъвара адан "Диде" тъвар алай манидиз клип түкъурнава.

Амина, халисан артисткади хъи, къузыз бадедин, парталар маса гузай алверчидин, гитара язавай музыкантдин, ашපаздин ролда къузвазай итижу нумраяр интернетдани ава. Абур килиг-зайбуруз хъвер багъишдайбур, устадвиле инсанар гъейранардайбур я. Са видеороликдай акъзайвал, аялди гележегда вичикай артиста жеда лугъузва.

Аминадиз чи улкведен къилинди тир Сад лагъай телеканалдай къалурзаявай "Лучше всех" передачада иштиракун патал теклиф хтанва. Машъур артист Максим Галкина къиле тухузвай и передачада жураба-жукъре хилерай чипхъ бажарагъ авай аялри иштиракзва. Гъамзатова Амина-нади вичин артистын алакъунар мукъвара вири улкведен къалурда. Югъур хуурь! - лугъузва чна адаз. Къуй зигъин ва алакъунар авай аялдин мурадар къилиз акъатрай!

Гъульгъулай театрдин артистри Осетиян драматург **Асахмат АЙЛАРОВАН** пьесадин бинедаллас режиссер, Дагъустан Республикаин лайиху артист **Алисултан БАТЫРОВА** сельнепамишнавай "Чулав дагъви" тамаша къалурна.

Театрдин директор Динара Эминовади ва Дагъустандин халкъдин артист, театрдин къилин режиссер Мирзебег Мирзебегова тамашачияр тебрикна, зулун сезондин репертуардикай субъектти, мумкинвилай менфят къачуна, райондин къил Нариман Абдулмуталибоваз 50 йисан ва шаир Майрудин Бабахановаз 60 йисан юбилеяр мубаракна.

Театрдин директор Динара Эминовади ва

Хабарар**Баркалладин таж алайбур****Савадлувилин рекъе аваз**

Асият МИРЗАЛИЕВА
Хазран КЪАСУМОВ

Математикадин тарсар гузвой муаллим Оружева Маржанат Идаятовнадикай макъала къхнин патал Къасумхуруын 1-нумрадин школадиз фейила, "Закай газетда вуч лагъана къында, буржи къилиз акъудазава, къвалахзава ман" - лагъана ада.

Эхъ, къвалах вирида ийизва, амма гъик!

Чаз малум хъайвал, Маржанат муаллимдин дах Идаят Абдуллаева яргъал йисара райондин школайра муаллимвиле, са шумуд йисуз Рухунрин мульжуд йисан школада директорвиле къвалахна. Къилинди, ада вичин веледар муаллимвиле пешедал ашукъарна, идан нетижя яз, ирид веледди бубадин рехъ давамарзава. Абуруй сад Маржанат.

Дагъустандин педагогвиле институт акъалттарайдалай ихъин ингье 44 йис я ада Къасумхуруын 1-нумрадин юкъван школада къвалахиз, акъалтзаявай неслиздиз математикадин тарсар гуз. И девирда муаллимди тарсар гай газафбурукай чехи дөрөжайрин руководителар, алимар, жураба-жукъре пешейрин саъбиар хъланва. Тек са математикадин муаллимар хъланвайбурун къадад 30-далай виниз я.

Маржанат муаллимдин тарсар гузай аялри математикадай районда ва республикада тухузвай школьникрин олимпиадайра къенкъечи чакъар къун - имни адедиз элкъенвай кар я.

"Вирида хъиз, зани къвалахзава", - Маржанат Оружевади чи арада субъект къиле фидай вахтунда и гафар са шумудра тикарна. Тежрибалу муаллимди гъик къвалахзаватла, лъкар ада ганвай тъварарини грамотайри ачхарзава: Маржанат Оружева "РФ-дин халкъдин образованин отличник", "РФ-дин образованнидикай гъурметлу работник" тъварарин, РФ-дин Президентдин грантдин, РД-дин образованнидикай са илимдин министерстводин, райондин образованнидикай управленин гъурметдин грамотайрин, дипломрин, къиметлу пишешкиринг саъбиар.

Маржанат Идаятовнадин умурьдин юлдаш Азим Мегъамеднабиевичи районда биологиядин лап хъсан муаллимирай сад тир.

Ада са шумуд йисуз райондин образованнидикай управленида инспекторвиле, 15 йисалай газаф вахтунда Герейханован 2-нумрадин ва Цийи поселокдин юкъван школайра директорвиле къвалахна. Азим Оружевни образованнидикай отличник ва образованнидикай гъурметлу работник тир.

Дуъз лугъузва бубайрин мисалда: дишгъель сифте нубатда диде хъун лазим я. Маржанат муаллимди вич бахтлу диде язни гъисабзава. Ада Азим Мегъамеднабиевича галаз санал 5 велед умурьдин шегъредал акъудна. Алай вахтунда абуру чи улкведен жураба-жукъре шегъерра дуухтуарар, юристар, карчияр яз зегъмет чу-газваза.

Маржанат муаллимдин са веледдин - Эмирлан хизандал къилди ақвазин. Эмир Азимовича Дагъустандин госуниверситеттеген экономикадин факультет, гъульгъулай Санкт-Петербургдин университет акъалттарна, улкведин Кеферпатан меркездай вичин пешедай къва-лахазава.

Адан умурьдин юлдаш Ханум Зарабовнади, Санкт-Петербургдин педагогический университет акъалттарна, шегъердин 617-нумрадин юкъван школада инглис чалан муаллимвиле ва школадин завучвиле къвалахзава.

Эмир ва Ханум Оружеврин

хизандал чун къилди ақъвазунин "сир" ам я хъи, абурун велед Азима гъеле школада амас Оружевар, лезги халъкъ ва Дагъустан дуънъядиз машъурзава. Санкт-Петербургдин 617-нумрадин юкъван школада къелзазай Азим Ци Нью-Йоркда авай ООН-дин штаб-квартирада стажировкада хъана. Адаз инглис чални лап хъсандашада чида.

Азим Оружев Нью-Йоркдай хтайла субъект авурвал, стажировкадиз 103 улкведен тир

500 кас, Россиядай 70 жегъил фенвай, вири студентар, анжак Азим - школьник.

"Модель ООН в Нью-Йорке 2018" программадай тухтай и мярекатда жегъильри дипломвилин, лидервилин ва ораторвилин рекъерай чин алакъунар къалурна. Чидай заз Австрия акъатна. За Австриядин миграционный политикадикай авур раҳунар пешекарриз бегеншиш хъана, абурузи къвалахзава.

Эхъ, Оружевар баркалладин таж алайбур я. Маржанат Идаятовнадикай, адан хизандикай, хтуприкай макъала къидайла, фикирдиз рагметлу шаир Рамазан Кайтован ширдин царапатана: "Чил сад я, гъар са майвадихъ са дад ава, Инсанар - сад, гъардахъ вичин ад ава".

Гъар са инсандихъ, вичин ад хъиз, вичин рехъни ава. Оружеври къунвай, тухузвай рехъни баркаллуди я - савадлувилин рехъ!

"Чулав дагъви" - Къасумхурурел

Хазран КЪАСУМОВ

Къасумхурурел лезгийрин Стап Сулейманан тъварунхъ галай госмуздрамтеатрдин артистар мульман хъана. Райцентрадал алай И. Г. Тагиеван тъварунхъ галай культурадин дворецдин сиве-сивди ацанвай залда райондин администрациядин жавабдар къуллугъчияр, идайрин рөгъберар авай.

Театрдин директор Динара Эминовади ва Дагъустандин халкъдин артист, театрдин къилин режиссер Мирзебег Мирзебегова тамашачияр тебрикна, зулун сезондин репертуардикай субъектти, мумкинвилай менфят къачуна, райондин къил Нариман Абдулмуталибоваз 50 йисан ва шаир Майрудин Бабахановаз 60 йисан юбилеяр мубаракна.

Гъульгъулай театрдин артистри Осетиян драматург **Асахмат АЙЛАРОВАН** пьесадин бинедаллас режиссер, Дагъустан Республикаин лайиху артист **Алисултан БАТЫРОВА** сельнепамишнавай "Чулав дагъви" тамаша къалурна.

Мирзебег Мирзебегова къейд авурвал, и тамаша Дагъустан Республикаин культурадин министерстводин культурадинни илимдин "Сельнедин устадри - Дагъустандин агъалийриз" проектдин серъятра аваз къалурзава.

"Чулав дагъви" - им къемеда я. Ана агъвалатар дагъдин хууре къиле физва. Дагъви Дашибе-мир вилкайдай Занзибарда, Африкада, яшамиш хъана. Тамам 25 йисалай дагълух хурурз Дашибе-мир чулав хамунин гада Къарабег хвезва. И кардал вири мягътлер жезва. Къарабег вичин даҳдин къуншидал яшамиш жезвай дагъви рушал ашуку жезва. Рушан диде и кардиз акси я. Къарабега гъар жураба-жукъуркар акъудазава... Эхирни чулав хамунин гада дагъви рушал эвлениши жезва. Рушан дидедини Къарабеган бубади чин риклер-сирни сад ийизва.

Са гафуналди, къемедада хизандин алакъаяр, девлетар, адетар, къалурзава.

Тамашада Дагъустандин халкъдин артист Ибрамхалил Рамазановхъ, тежрибалу артист Валерий Сулеймановхъ галаз санал жегъил артистарни къузваваза. Абуру сельнеда жанлу къаматар яратмишнава.

ЛезГи газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин информатизациядии, алакъадин ва массовый коммуникацийрин министерство
367018, Махачкъала,
Насрутдинов пр., 1 "а"

КЬИЛИН РЕДАКТОР
М. И. ИБРАГИМОВ
Тел/Fax. (872-2) 65-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЬИЛИН РЕДАКТОРДИН ЗАМЕСТИТЕЛЬ
М. А. АГЫМЕДОВ
65-13-55

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Ш. Ш. ШИХМУРАДОВ
65-00-61

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГИМОВ
65-00-59

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САИДОВА
65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
Э. Д. ШЕРИФАЛИЕВ
65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ
65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
Р. С. РАМАЛДАНОВА
65-00-58

БУХГАЛТЕРИЯ
65-00-62
КАССА
65-00-58

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЬАМДАЛИЕВА
ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА
НУМРАДИН РЕДАКТОР
Э. ШЕРИФАЛИЕВ

Газет йис 52 сеферда акъатзана
Газет алакъадин, информационный технологийрин ва массовый коммуникацийрин хиле гузъчил авунин рекъяя Федеральны къултульдин Дагъустан Республикада авай Управлениди 2016-йисан 12-декабрьдиз регистрация авуна.

Регистрациядии нумра ПИ ТУ 05-00358
Макъалаяр редакцияди тукъыр хъийизва.
Макъалайиз рецензияг гузъач ва абур элкъевна вахкузъач. Редакциядинин макъалайиз авторин фикирарад сад тахъун мумкин я.

РЕДАКЦИЯДИН ВА ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:
367018, Махачкъала, Насрутдинован проспект, 1 "а". Печатдин къвал

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - 63249

Зур йисан - 51313

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00

Чап ийиз ваххана - 15.00

Газет "Издательство" "Лотос"
ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкъала,
Пушкин къуче, б.

Тираж 7339

(Г) - Лишандик квай материалар
гъакъидихъ чапзавайбүр я.

(12+) - Икъван яшар хъянвайбүр къелрай
НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты
"Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г.Махачкала
БИК - 048209001
ИНН - 0561051314/КПП - 057101001
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Спорт

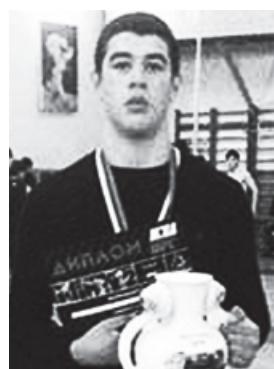
Дувънъядин чемпион

Хазран КЬАСУМОВ

Россиядин меркез Москва шегъерда панкратиондай дувънъядин чемпионат къиле фена. Адан тешкилатчия Виридувънъядин панкратиондин Федерация (W.P.A.F.), Вирироссиядин панкратиондин Федерация ва "Росцентр Панкратион" тир.

Чемпионатда жегъилприн арада 81 килограммдин заланвиляй 1-чка Къварчагъын хъуръяя тир Агъарза АГЪАМЕ-ГЪАМЕДОВА къуна ва ада спортдин и жуъредай спортдин мастервиллин дережа къачуна.

Лагъана къланда хъи, Агъарза бажарагъылу тренер Альберт Меживан ученик я.

Адам Гъалиб хъана

чи корр.

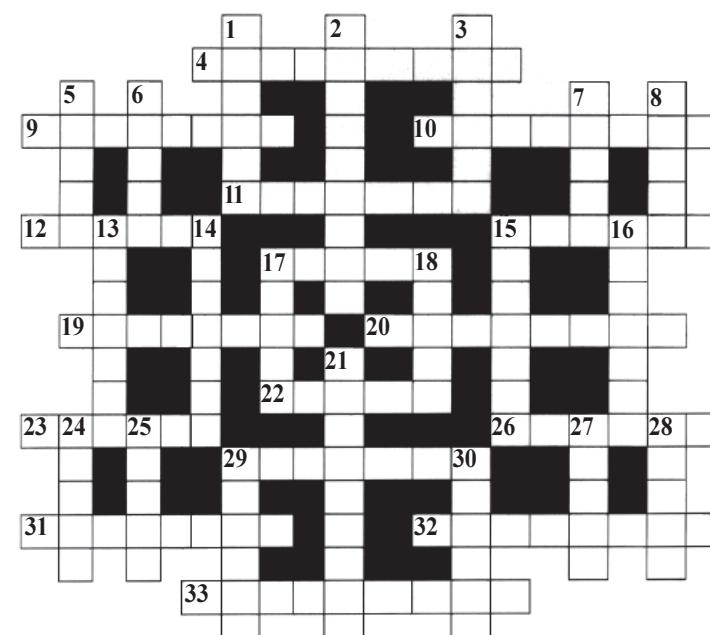

Мукъвара Кострома шегъерда азад-диз къуршахар къунай "Костромской спорт, туризм и отдых" газетдин призар патал жаванарин арада Вирироссиядин IX турнир къиле фена. Ам Россиядин спортдин женгерин Федерациди, Костромадин физический культурадин ва спортдин комитетди, областдин спорт виллик тухунин фондуни, тъвар къур газетдин редакцияди, областдин журналистрин Союзи тешкилнавайди тир. Ана Кострома, Иваново, Ярославль, Санкт-Петербург, Москва ва маса шегъеррай, Россиядин субъектрай, абурукай яз Дагъустан Республикадай атанвай 100-лай виниз спортсменри иштиракна. Эминхурун ДЮОСШ-дин тербиячи (тренер Абдулнасир Мегъамедкеримов) Адам Гъамзатова и турнирда 58 килограммдин заланвал авайбурун арада 1-чка къуна. Ам медалдиз, 1-дережадин дипломдиз ва Кубокдиз лайиху хъана.

- Костромада къуршахар къунай тухузвай Вирироссиядин турнирда Сулейман-Стальский райондин спортсменри иштиракиз им 3-ис я, - лугузваза Къазахстан Республикадин лайиху тренер, спортдин мастер Абдулнасир Мегъамедкеримова. - Икъ, шаз ана иштиракай 4 жавандикай пуда приздин чакъяя къунай. Алай йисуз турнирда чи са спортсменди иштиракна. Ада вичиз авур ихтибар къилизни акъудна - Гъалибвал къачуна.

Кроссворд

Тукъурайди - Абдул АШУРАГЪАЕВ

ДУЪЗ ЦАРАРА: 4. Хата авунвайди. 9. Мах: "Кесибин хва...". 10. Этим Эминан бубадин тъвар. 11. 8 цацарин шиирдин жуъре. 12. Къум акъуддай чка. 15. Цацар алай къвалин цукъ. 17. Ружа. 19. Са къунин къайнин къайгъу авачирди. 20. Нацлари къунвай майдан. 22. Гузъай чирвал, тербия. 23. Спортдин къугъун. 26. Спортдин снаряд. 29. Секинвал, тади квачирвал. 31. "Бедная Лиза" повестдин автор. 32. Арада авай рафтарвал. 33. Жуърэгъувал.

ТИК ЦАРАРА: 1. Минерал. 2. Миллионрин сагъиб. 3. Ихтияр гунин чар. 5. Станоқдал хразвай зати. 6. Адалти тъеквенаар акъудда. 7. Даях, къумек. 8. Чарчин са къил шуъкъуб турба. 13. Са затунин асул дидбикой доклад. 14. Меслятдал атун. 15. Са илимдин маҳсус къвал. 16. Мешебеги. 17. Карханайирин сад тир идара. 18. Мисъкал. 21. Къайдасуз какахъун. 24. Итимвал квачир, алчах. 25. США-дин са президентдин тъвар. 27. Хиврин патавай авахъязавай вац. 28. Тъун кълан хъунин гъисс. 29. Пишкеш. 30. Рахаз тежервал.

2019-йис патал

ЛезГи газет

къыхъ!

ИНДЕКСАР:

йисанди - 63249
6 вацранди - 51313

газетдин къимет почтарин отделенийрай:

йисса - 854 манатни 76 кепек
6 вацра - 427 манатни 38 кепек

Абонентрин ящикрай (до востребования):

йисса - 801 манатни 24 кепек
6 вацра - 400 манатни 62 кепек

"Дагпечатдин" киоскрай:

йисса - 456 манат
6 вацра - 228 манат

Киоскрай вахчун патал газет квевай "Дагпечатдин" киоскра, сайтда (www.dagestan.press) ва гъакъни Махачкъала, Промшоссе куъедин 10 "а"-нумрадин дараматда, кълиз жеда.

Чи бухгалтериядай:

"Лезги газетдин" редакциядай чи бухгалтериядай:
йисса - 325 манат
6 вацра - 162 манатни 50 кепек

Чи газет къинин патахъай сувалар пайда хъайитла, экъунин сятдин 9-далай нянин сятдин 5-далди и нумрадиз зент ийиз жеда: 8-928-584-16-72

2019-йис патал "Самур" журнал къыхъ!

ИНДЕКСАР: йисанди - 63336
6 вацранди - 73895

ЖУРНАЛДИН КЪИМЕТ ПОЧТАРИН ОТДЕЛЕНИЙРАЙ:

йисса - 383 манатни 34 кепек
6 вацра - 191 манатни 67 кепек

"ДАГПЕЧАТДИН" КИОСКРАЙ:

йисса - 294 манат
6 вацра - 147 манат

РЕДАКЦИЯДАЙ:

йисса - 210 манат
6 вацра - 105 манат

2019-йис патал "Кард" журнал къыхъ!

ИНДЕКСАР: йисанди - 63338
6 вацранди - 73906

ЖУРНАЛДИН КЪИМЕТ ПОЧТАРИН ОТДЕЛЕНИЙРАЙ:

йисса - 301 манатни 8 кепек
6 вацра - 150 манатни 9 кепек

"ДАГПЕЧАТДИН" КИОСКРАЙ:

йисса - 210 манат
6 вацра - 105 манат

РЕДАКЦИЯДАЙ:

йисса - 150 манат
6 вацра - 75 манат

2019-йис патал "Дагъустандин дишегъли" журнал къыхъ!

ИНДЕКСАР: йисанди - 63285
6 вацранди - 73898

ЖУРНАЛДИН КЪИМЕТ ПОЧТАРИН ОТДЕЛЕНИЙРАЙ:

йисса - 275 манатни 58 кепек,
6 вацра - 137 манатни 79 кепек

"ДАГПЕЧАТДИН" КИОСКРАЙ:

йисса - 252 манат
6 вацра - 126 манат

РЕДАКЦИЯДАЙ:

йисса - 180 манат
6 вацра - 90 манат

"Мавел" издательстводи Гъакъим Къурбанан "Яру Ярагъ" роман подпикса авун малумарзава. Ам Ярагъ Мегъамедакай къиенвай тарихдин эсер я. Са ктабдин къимет - 500 манат.

ЧИ АДРЕС: Махачкъала, О. Кошевоян къуче, 42 а. Тел: 8-988-69-10-169